

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษปฐมวัย

พฤษภาคม 2554

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษปฐมวัย

พฤษภาคม 2554

พจนีย์ เชื้อบัณฑิต. (2554). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ*. ปรินญาณินทร์.กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี กำลังศึกษา อยู่ในชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนอนุบาลโชคชัย เขต ลาดพร้าว จังหวัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ซึ่งได้จากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเองใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DP (Test of Creative Thinking-Drawing Production. 1986) ของเฮลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986) แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบ One – group Pretest – Posttest Design สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่า t-test สำหรับ Dependent Samples

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

CREATIVITY OF YOUNG CHILDREN ACQUIRED IN PAPER ART ACTIVITY

AN ABSTRACT

BY

PODJANEE CHAYBONDIS

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education

At Srinakharinwirot University

May 2011

Podjanee Chaybondis. (2011). *Creativity of young Children Acquiring In Paper Art Activity*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Patana Chutpong, Assist. Prof. Jiraporn Boonsong

The purpose of the study was to study and compare the creativity of young children before and after acquiring paper art activity.

The subjects were boys and girls aged 5 to 6 years , studying in kindergarten 3, second semester, academic year 2009 of Chokchai Kindergarten School Ladprao Bangkok. The 15 subjects were selected by multi - stage sampling. The experiment was carried by researcher for 8 weeks, 3 days per week, 30 minutes a day.

The instruments consisted of Paper Art Activity Plan and Creative Thinking – Drawing Production Test by Jellen and Urban (1986). This study was an experimental research. It was One – Group Pretest – Posttest Design. The data was analyzed by t-test for dependent samples.

The result shown that creativity of young children after acquiring in paper art activity was significant higher at .01 level, and no sign of changing level of creativity.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ของ

พจนีย์ เชื้อบัณฑิต

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน.....พฤษภาคม...พ.ศ.2554

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

(ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

ประกาศคุณประการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิด เกี่ยวกับข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาครั้งนี้ที่ทำให้ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม ที่ได้กรุณาเป็นประธานและรองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภาณุโณนันทพงษ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการในการสอบปากเปล่าปริญญาโท และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ปริญญาโทฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม อาจารย์อนินทิตา โปษะกฤษณะ อาจารย์ปัฐมาภรณ์ เตชะไกรศยะ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลโชคชัย และ นักเรียนระดับอนุบาล 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลตลอดจนให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้ความกรุณาในการอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ดี ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัยจนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา ขอขอบคุณ พี่ เพื่อน และนิสิตปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือให้คำแนะนำ คำปรึกษาตลอดจนเป็นกำลังใจในการทำปริญญาโทด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่จำลอง จิตรสนองชาติ คุณพี่รพษ์ เชื้อบัณฑิต น้องชาย ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีมาตลอด จนทำให้ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเป็นกำลังใจ จนทำให้ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญาโทฉบับนี้ ขอมอบเป็นนเครื่องบูชาบิดามารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดูและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยและพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

พจนีย์ เชื้อบัณฑิต

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	5
สมมติฐานงานวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์.....	7
ความหมายของความคิดสร้างสรรค์.....	7
ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์.....	8
องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์.....	10
กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์.....	11
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์.....	12
การพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์.....	16
การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์.....	18
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	20
ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	20
ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	22
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	24
องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	28
สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	30
บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็ก.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	34
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะประดิษฐ์.....	37
ความหมายของกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์.....	37
พัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	39
หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	41
ความหมายและความเป็นมาของกระดาษ.....	42
ประเภทของกระดาษที่ใช้ในการประดิษฐ์.....	44
บทบาทของครูในการสอนศิลปะประดิษฐ์.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและศิลปะประดิษฐ์.....	46
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	48
การกำหนดประชากรและกลุ่ม.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความคิดสร้างสรรค์.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	61
สมมติฐานงานวิจัย.....	61
ขอบเขตของการวิจัย.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	62
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	62
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สรุปผลการวิจัย.....	63
อภิปรายผล.....	63
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	69
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	69
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	70
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	77
ภาคผนวก ก.....	78
ภาคผนวก ข.....	84
ภาคผนวก ค.....	90
ภาคผนวก ง.....	93
ประวัติย่อผู้วิจัย	96

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษ.....	51
2 แบบแผนการทดลอง.....	54
3 ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ.....	59
4 ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษ ก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามระดับความคิดสร้างสรรค์.....	59
5 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัด กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ.....	60

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษ.....	5
2 แบบแผนการทดลอง.....	12

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการการศึกษาของไทยให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น ในโลกที่ความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ไม่สามารถจดจำทุกอย่าง อีกทั้งความรู้ไม่ได้อยู่นิ่ง หรือเกิดขึ้นอย่างช้าพอที่จะเรียนรู้ผ่านผู้รู้คนใดคนหนึ่งอีกต่อไป มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตนาที่ดีต่อการรับรู้ เรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้มนุษย์ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้จากผู้อื่นและมีลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ตลอดจนหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้ให้คุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิตดังกล่าวจำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: ความนำ)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่มีคุณค่าต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นประเทศไทยจึงได้กำหนดให้ความคิดสร้างสรรค์ เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาทุกระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 9) ซึ่งกระทรวงศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายข้อ 11 ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ว่าให้เด็กปฐมวัยมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 9) เด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัวเอง ขึ้นอยู่กับว่าได้รับการเลี้ยงดูส่งเสริมและจูงใจที่ดีในการปูพื้นฐานหรือการกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์คือช่วงปฐมวัย เด็กที่ได้รับการส่งเสริมหรือกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ จะทำให้เป็นคนกระตือรือร้นสนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่างๆ และสามารถหาหนทางเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายซึ่งความคิดสร้างสรรค์จะสั่งสมเป็นประสบการณ์ในระยะยาว ทำให้เขาสามารถปรับเปลี่ยนตัวเองให้รับมือกับสถานการณ์ต่างๆได้ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2544: 139-140) ทั้งนี้ ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ที่สามารถคิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง โดยการเชื่อมโยงหรือผสมผสานความคิดตั้งแต่สองเรื่องเข้าด้วยกัน แล้วจัดระเบียบความคิดออกมาในรูปแบบที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบเดิม แต่จะต้องเป็นสิ่งที่มีความคุณค่าและให้ประโยชน์แก่ชีวิต นักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น กิลฟอร์ด (Guilford) โคแกน (Kogan) มีความเห็นตรงกันว่าความคิดสร้างสรรค์มิใช่พรสวรรค์ แต่เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนและเสริมสร้างขึ้นได้ ถ้ารู้วิธีและมีความอดทนเพียงพอ นอกจากนี้ มาสโลว์ (Maslow) ยังได้กล่าวว่าเด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์ได้ดีกว่าผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพราะโดยปกติทั่วไป เด็กจะมีความอยากรู้อยาก

เห็นรวมทั้งจินตนาการได้กว้างไกลจนบางครั้งผู้ใหญ่ตามไม่ทัน นอกจากนี้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในการสร้างเด็กให้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ที่มีความสร้างสรรค์

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่ามีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์หลายวิธี เช่น เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิด มีคะแนนเฉลี่ย ความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามอิสระ ละมุล ชัชวาลย์ (2543: บทคัดย่อ) ซึ่งความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ เช่น จากผลการวิจัยของวรรณ กฤษพรหม (2546: 61) พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบมีโครงการมีความคิดสร้างสรรค์ สูงขึ้น ประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล (2547: 87) พบว่า หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่อเติมด้วยลายเส้นของเด็กปฐมวัย 15 คน มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความคิดสร้างสรรค์โดยรวมเพิ่มขึ้น และวารางคณา กันประชา (2548: 65) พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือสูงขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายกิจกรรม

โดยทั่วไปแล้วการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายรูปแบบ กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ การเล่นกลางแจ้ง เกมการศึกษา การเล่นตามมุม และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่让孩子ได้แสดงออกด้วยการวาดภาพระบายสี การปั้นการฉีก การตัด ปะ การร้อย การพิมพ์ภาพ และการประดิษฐ์เศษวัสดุ ต่างๆ ที่สามารถพัฒนา พฤติกรรมในการทำงาน พัฒนาบุคลิกภาพ ความมั่นใจในตนเอง พัฒนาพลังของการแสดงออกทางอารมณ์ ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526: 18-63) กิจกรรมการประดิษฐ์เป็นกิจกรรมทางศิลปะที่จัดให้แก่เด็กในลักษณะเชิงของเล่น เด็กจะมีความสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดความรู้สึกเหมือนได้เล่นของเล่น ขณะเดียวกันเด็กจะเกิดการพัฒนาในด้านการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับความคิดเห็นที่สามารถแสดงออกถึงการรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักค้นคว้าและทดลอง รู้จักใช้เหตุผล รู้จักสร้างสื่อ ที่ตนเข้าใจจากจินตนาการของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการสร้างความสุนทรีย์ให้เกิดขึ้นในจิตใจ ความรู้สึกของเด็กอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาสติปัญญาและความเจริญเติบโตของเด็กต่อไป เพียเจท์ (Piaget) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ จากการที่เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ทำให้เด็กเกิดความคิด เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม เป็นการเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมศิลปะที่ช่วยส่งเสริมให้สามารถฝึกทักษะการใช้สื่อและความคิดซึ่งงานศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษมีเป้าหมายแตกต่างไปจากการวาด

รูปที่ไม่ได้มุ่งเน้นให้เด็กแสดงออกทางศิลปะเพียงอย่างเดียวแต่จะเน้นให้เด็กเรียนรู้การทำงานที่มีกระบวนการหรือมีขั้นตอนด้วย (ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. 2532: 15) กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษส่งเสริมให้สามารถดัดแปลง สิ่งแปลกใหม่ที่ต่างไปจากแบบเดิม มีความคล่องแคล่วในการคิด อันจะนำไปสู่ผลผลิตสิ่งแปลกใหม่ ซึ่งมีผลต่อเนื่องไปสู่ความรู้สึกรักคิด กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษเป็นวัสดุที่หาง่าย พบเห็นได้โดยทั่วไปกระดาษมีสีสันทนอยู่ในตัวเอง และอาจจะมีสีสันทนจากการพิมพ์ สามารถนำมาใช้แทนค่าสีต่าง ๆ ตามต้องการ กระดาษมีความบาง ฉีก ตัดหรือทำให้เป็นรูปร่างรูปทรงต่าง ๆ ได้ง่าย กระดาษมีมากมายหลายชนิดและมากมายหลายสี ทั้งที่หาซื้อจากห้องตลาดและเลือกเก็บจากสิ่งของที่เหลือใช้ ช่วยให้สามารถเลือกมาใช้งานได้ตามต้องการกระดาษมีความคงทน ถาวรสามารถเก็บรักษาไว้ได้ในระยะเวลาอันยาวนาน กระดาษสามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงาน แบบ 2 หรือ 3 มิติได้

จากสภาพปัญหาในปัจจุบันจำเป็นต้องปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่ปฐมวัยและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: ความนำ) ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่มีคุณค่าต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ ที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญ และสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษที่มีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและสนใจได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษโดยกำหนดเป็นความมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลงานวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยที่จะใช้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 3 ห้อง 90 คน โรงเรียนอนุบาลโชคชัย เขต ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปีชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลโชคชัย เขต ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปฐมวัยปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลโชคชัย เขต ลาดพร้าว สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

2. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดจินตนาการผสมผสานความรู้ และประสบการณ์ ซึ่งทำให้เกิด ความคิดที่ดัดแปลง สิ่งแปลกใหม่ที่ต่างไปจากแบบเดิมได้ตามความเหมาะสมซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลน และ เออร์บัน (Jellen and Urban)

3. ศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ หมายถึง กิจกรรมที่การนำกระดาษที่มีอยู่ เช่น กระดาษสี โปสเตอร์ กระดาษแก้ว กระดาษห่อของขวัญ กระดาษสา กระดาษนิตยสาร กระดาษตะกั่ว กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษรูป กระดาษย่น เป็นต้น มาประดิษฐ์ใหม่ให้มีลักษณะรูปทรงที่สวยงามมีคุณค่าในทางศิลปะและเกิดประโยชน์ใช้สอยด้วยวิธีการ ตัด ฉีก ปะติด หรือวิธีอื่น ๆ ตามความถนัดของเด็ก แล้วนำไปใช้ประโยชน์ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับงานนั้น ๆ การทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษสามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ตามต้องการ ผลงานจะมีใน

รูปแบบ 2 มิติ หรือ 3 มิติ เช่น การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งบ้านหรือของเล่น เป็นต้น กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษนี้จัดขึ้นในช่วงของกิจกรรมสร้างสรรค์โดยจัดขึ้นตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 **ขั้นนำ** เตรียมเด็กให้พร้อมที่จะทำกิจกรรมด้วย เพลง คำคล้องจอง และจากนั้นครูแนะนำชื่อกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ที่จัดเตรียมในแต่ละวัน

3.2 **ขั้นดำเนินการ** ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติเลือกกระดาษเช่น กระดาษสีโปสเตอร์ กระดาษแก้ว กระดาษห่อของขวัญ กระดาษสา กระดาษนิตยสาร กระดาษตะกั่ว กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษบุรูป กระดาษย่น เป็นต้น ตามความต้องการของเด็กเอง โดยครูสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

3.2.1 สร้างข้อตกลงก่อนทำกิจกรรมโดยให้สัญญาว่าก่อนหมดเวลาจะเคาะจังหวะเพื่อแสดงว่าหมดเวลาแล้วและเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วควรเก็บอุปกรณ์และล้างมือให้สะอาด

3.2.2 เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ ครูคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

3.2.3 นำผลงานที่ประดิษฐ์เรียบร้อยแล้วโชว์ที่มุมผลงาน

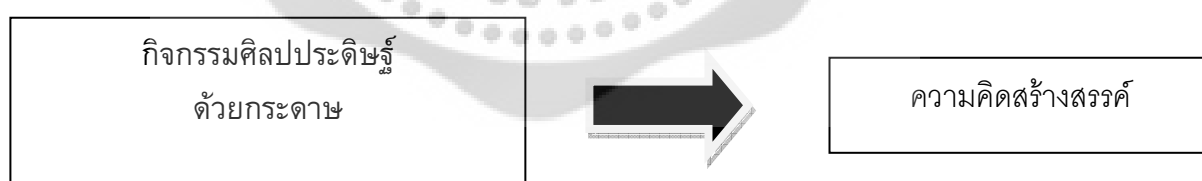
3.3 **ขั้นสรุป** เด็กเล่าถึงชิ้นงานของตนเองจากการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

3.4 **ขั้นประเมินผล**

3.4.1 สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กทำกิจกรรมและการจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

3.4.2 สังเกตความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หลังการทำกิจกรรมสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามข้อ
ต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

- 1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
- 1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
- 1.3 องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์
- 1.4 กระบวนการคิดสร้างสรรค์
- 1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
- 1.6 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
- 1.7 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

- 2.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
- 2.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
- 2.3 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 2.4 องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 2.5 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 2.6 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
- 2.7 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์

- 3.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์
- 3.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์
- 3.3 พัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.4 หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.5 ความหมายและความเป็นมาของกระดาษ
- 3.6 ประเภทของกระดาษที่ใช้ในงานประดิษฐ์
- 3.7 บทบาทของครูในการสอนศิลปะประดิษฐ์
- 3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะและกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้
ทอร์แรนซ์ (Torrance. 1965) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่มีขอบเขตจำกัด บุคคลสามารถมีความคิดสร้างสรรค์ในหลายๆ แบบผลของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นนั้นมีมากมายไม่จำกัด

เจเลน และเออร์มัน (Jellen; & Urban. 1986: 139) ได้ให้ความหมายว่าความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดที่มีประสิทธิผลที่สามารถ ก่อให้ผลทางปฏิบัติได้ในด้านต่างๆ หลายด้านได้แก่ ความคิด ที่ทำให้เกิดนวัตกรรม ความคิดในด้านการสร้างจินตนาการใหม่ๆ และความคิดในด้านความรู้สึกว่าจะต้องมีการก่อให้เกิดสิ่งที่แตกต่างกันไปจากรูปแบบเดิม

เวสคอต และสมิท (ทิวต์ถ์ นกบิน. 2542: 9 ; อ้างอิงจาก Westcott; & Smith. 1967: 2) อธิบายความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่รวมการดึงเอาประสบการณ์เดิมของแต่ละคนออกมาแล้วนำมาจัดให้อยู่ในรูปใหม่ การจัดรูปใหม่ของความคิดนี้เป็นลักษณะของแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ระดับโลก

วอลเลซ และโคแกน (เขาวพา เดชะคุปต์. 2542: 48; อ้างอิงจาก Wallach; & Kogan.1965: 13-20) เชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดโยงสัมพันธ์ คนที่มีความคิดสร้างสรรค์คือ คนที่สามารถคิดอะไรได้อย่างสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ เช่น เมื่อเห็นคำว่าปากกาก็นึกถึง กระดาษดินสอ ขวดหมึก โต๊ะ แก้ว ฯลฯ ยิ่งคิดได้มากเท่าไร ยิ่งแสดงถึงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์มากเท่านั้น

อารี พันธุ์มณี (2540: 6) ให้ความหมายความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอเนกนัย อันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลงปรุงแต่งความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมถึงการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่างๆ ตลอดจนวิธีการคิดทฤษฎีหลักการได้สำเร็จ

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546:7) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าความสามารถของสมองที่คิดแบบอเนกนัยซึ่งทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิมเป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบตัว เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ จนเกิดปฏิกิริยาตอบสนองให้เกิดความคิดเชิงจินตนาการ อันจะนำไปสู่การประดิษฐ์หรือคิดค้นสิ่งแปลกใหม่ หรือเพื่อการแก้ไขปัญหา ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการจากประสบการณ์

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอจะสรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์มีอยู่ในตัวเด็กทุกคนเป็นความสามารถทางด้านความคิด จินตนาการ การคิดแก้ปัญหา สนใจต่อสิ่งแวดล้อมรู้จักแสวงหาคำตอบด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ ควรได้รับการส่งเสริม และปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งจะทำให้เด็กอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพและมีความสุข

1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

เฮอร์ล็อก (Hurlock.1972: 319) ได้กล่าวถึง คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนุก ความสุข และความพอใจ แก่เด็ก และมีอิทธิพล ต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก ไม่มีอะไรที่จะทำให้เด็กรู้สึกหดหู่ได้เท่ากับงานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิ ถูกดูถูก หรือถูกคิดว่าสิ่งที่เขาสร้างนั้นไม่เหมือนของจริง

เจอร์ซิล (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2522; อ้างอิงจาก Jersild. 1972: 153-158) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยในการส่งเสริมเด็กในด้านต่างๆ ได้แก่

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพ เด็กจะรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ ผู้ใหญ่ควรทำเป็นตัวอย่าง โดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็กๆ การพัฒนาสุนทรียภาพแก่เด็กโดยให้เด็กเห็นว่าทุกๆ อย่างมีความหมายสำหรับตัวเขา ส่งเสริม ให้เขารู้จักสังเกตสิ่งที่แปลกจากสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ได้ยินในสิ่งที่ไม่เคยได้ยินและหัดให้เด็กสนใจในสิ่งต่างๆ รอบตัว

2. ผ่อนคลายอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลาย อารมณ์ลดความกดดัน ความคับข้องใจและความก้าวร้าวลง

3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี ขณะที่เด็กทำงานครูควรสอนระเบียบและนิสัยที่ดีในการทำงานควบคู่ไปด้วย เช่น หัดให้เด็กรู้จักเก็บของเป็นที่ ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จ

4. การพัฒนากล้ามเนื้อ เด็กสามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่จากการเล่น การเคลื่อนไหว การเล่นบลิ๊อค และการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กจากการตัดกระดาษ ประดิษฐ์ภาพ วาดภาพด้วยนิ้วมือ การต่อภาพ การเล่นกระดานตะปู

5. การเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้าทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัสดุต่างๆ กัน เพื่อสร้างสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะใช้ความคิดริเริ่มและจินตนาการของเขาสร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้น ครูจึงควรจัดหาวัสดุต่างๆ ไว้ให้

บรอมฟายด์ (Bromfield. 2003: 143) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่า ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี สามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว

อารี รังสินันท์ (2532: 498) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อตนเองและสังคม ดังนี้

1. ต่อตนเอง

- 1.1 ลดความเครียดทางอารมณ์ บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องการแสดงออกอย่างอิสระทั้งความคิดและการปฏิบัติ มีความมุ่งมั่นจริงจังในสิ่งที่คิดหากได้ทำตามจะทำให้ลดความเครียดและความกังวล เพราะได้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองซึ่งลักษณะต่างๆที่

บุคคลที่สร้างสรรค์ต้องการตอบสนอง ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจที่จะศึกษา ค้นคว้า เผชิญกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถ เป็นต้น

1.2 มีความสนุกสนาน เพลิดเพลินและเป็นสุข บุคคลที่มีความตื่นตัวกับผลงานที่เกิดขึ้น จะทำงานอย่างเพลิดเพลินทุ่มเทอย่างจริงจังและกำลังความสามารถและทำอย่างเป็นสุขแม้จะเป็นงานหนักแต่จะเป็นเรื่องที่ย่างและเบา จะเห็นได้ว่าการทำงานของศิลปิน นักวิทยาศาสตร์และนักสร้างสรรค์สาขาต่างๆ จะใช้เวลาทำงานติดต่อกันครั้งละหลายๆ ชั่วโมง และทำอย่างต่อเนื่องนานหลายปีจนค้นพบบางสิ่งบางอย่างที่สามารถผลิตผลงานสร้างสรรค์ขึ้นมาได้

1.3 มีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง การได้ทำในสิ่งที่ตนคิด ได้ทดลอง ได้ปฏิบัติจริง เมื่องานนั้นประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคล เกิดความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง หากงานนั้นไม่สำเร็จบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเข้าใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้น ได้เรียนรู้และค้นพบบางสิ่งบางอย่าง ความไม่สำเร็จช่วงนี้จะเป็นพื้นฐานให้เกิดความมุ่งมั่นพยายามและมีความกล้าที่จะก้าวไปข้างหน้าเพื่อความสำเร็จต่อไป

2. ต่อสังคม

2.1 ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะผลงานสร้างสรรค์นำมาซึ่งความแปลกใหม่ ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า ถ้าสังคมหยุดนิ่งจะทำให้สังคมนั้นล้าหลัง

2.2 เครื่องจักร รถยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องวิดน้ำ เครื่องนวดข้าว เครื่องเก็บผลไม้ เครื่องบด สิ่งเหล่านี้ช่วยในการผ่อนแรงของมนุษย์ได้มากช่วยลดความเหนื่อยยาก ลำบากและทรมานได้มาก ไม่ต้องทำงานหนัก ทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น

2.3 ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายรวดเร็วการค้นพบรถจักรยานยนต์ เรือที่ใช้ เครื่องจักร รถไฟ เครื่องบิน ยานอวกาศ ทำให้คมนาคม ติดต่อกัน การเดินทางขนส่งสะดวกสบาย ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

2.4 ความปลอดภัยในชีวิตและการมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นการค้นพบทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ชีวิตมนุษย์ไม่ต้องเสี่ยงอันตราย การค้นพบยารักษาโรค วัคซีนโรค เป็นต้น การค้นพบความรู้ใหม่ๆ ในเรื่องโภชนาการ การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพอนามัยต่างๆทำให้ประชาชนรู้จักปฏิบัติตนในด้านการป้องกัน ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้คนมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น

2.5 ช่วยประหยัดเวลาแรงงานและเศรษฐกิจ ผลการค้นพบในด้านต่างๆ ทาง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การแพทย์ การศึกษา การเกษตรช่วยให้มนุษย์มีเวลามากขึ้นสามารถนำพลังงานนำไปใช้ทำอย่างอื่นเพื่อก่อให้เกิดรายได้และเพิ่มพูนเศรษฐกิจได้มากขึ้น มีเวลาหาความรู้ ชื่นชมกับความงาม สุนทรียภาพและศิลปะได้มากยิ่งขึ้น

2.6 ช่วยในการแก้ปัญหาสังคม เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องคิดหรือหาวิธีใหม่ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาที่เพิ่มมากขึ้นให้หมดไป

2.7 ช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และ ดำรงไว้ซึ่งมนุษยชาติความคิดสร้างสรรค์ ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ศิลปะ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เป็นต้น ช่วยยกมาตรฐานการดำรงชีวิต ทำให้มนุษย์เป็นสุขและสามารถสร้างสรรค์สังคมให้เจริญขึ้นตามลำดับ

จากความสำคัญที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้กับเด็กเพราะช่วยให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ในการคิดแก้ปัญหา รู้จักแสวงหาคำตอบด้วยตนเองและสนใจสิ่งแวตล้อม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford, 1967: 145-151) กล่าวถึง องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่นและแตกต่างจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากความคิดจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้แปลกแตกต่างจากที่เคยเห็น หรือสามารถพลิกแพลงให้เป็นสิ่งที่ไม่เคยคาดคิด ความคิดริเริ่มอาจเป็นการนำเอาความคิดเก่ามาปรับปรุงผสมผสานจนเกิดเป็นของใหม่

2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหา ถ้อยคำที่เหมือน หรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค และนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลา ที่กำหนด เช่น ให้คิดประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดไว้

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิด โดยแบ่งเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นได้ทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่พยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ สามารถจัดกลุ่มได้หลายทิศทางหรือหลายด้าน

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adapter Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลายๆ ด้านซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาผู้ที่มีความคิดยืดหยุ่นจะดัดแปลงได้ไม่ซ้ำกัน

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอนสามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น ความคิดละเอียดลออจัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่ง ขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ขึ้น

1.4 กระบวนการคิดสร้างสรรค์

ทอแรนซ์ (Torrance. 1965: 121-124) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) ซึ่งแบ่งเป็นขั้นดังนี้

1. ขั้นค้นพบความจริง (Fact Finding) ขั้นเริ่มตั้งแต่เกิดความกังวลใจ มีความสับสน วุ่นวายเกิดขึ้นในใจ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร จากจุดนี้พยายามตั้งสติและพิจารณาดูว่าความยุ่งยาก สับสน วุ่นวาย หรือสิ่งทำให้เกิดความกังวลใจนั้นคืออะไร

2. ขั้นค้นพบปัญหา (Problem Finding) เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้ว จึงสรุปได้ว่าความกังวลใจ ความสับสนวุ่นวายในใจนั้น ก็คือการมีปัญหาเกิดขึ้นนั่นเอง

3. ขั้นตั้งสมมติฐาน (Idea Finding) เมื่อรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นก็จะพยายามคิดตั้งสมมติฐานขึ้น และรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบสมมติฐานในขั้นต่อไป

4. ขั้นค้นพบคำตอบ (Solution Finding) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและพบคำตอบจากการทดลองสมมติฐานในขั้นที่ 3

5. ขั้นยอมรับผลจากการค้นพบ (Acceptance Finding) ขั้นนี้จะเป็นการยอมรับคำตอบที่ได้จากการพิสูจน์ อันนำไปสู่หนทางที่จะทำให้เกิดแนวคิดหรือสิ่งใหม่ต่อไป เรียกว่า New Challenge

กิลฟอร์ด (Guilford. 1967) กล่าวว่า คนที่มีความคิดสร้างสรรค์จะต้องมีความฉับไวที่จะรับรู้ปัญหา มองเห็นปัญหา สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดใหม่ๆ และปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งมีวิธีคิดเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การรับรู้และการเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถของสมองในการเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว

2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถของสมองในการสะสมข้อมูลต่างๆ ที่ได้เรียนรู้มา และสามารถระลึกออกมาได้ตามที่ต้องการ

3. การคิดแบบบอบเนกนัย (Divergent Thinking) หมายถึง ความสามารถของสมองในการให้การตอบสนองได้หลายๆ อย่างจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ โดยไม่จำกัดจำนวนคำตอบ

4. การคิดแบบเอกนัย (Divergent Thinking) หมายถึงความสามารถของสมองในการให้การตอบสนองที่ถูกต้อง และดีที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้

5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึงความสามารถของสมองในการตัดสินข้อมูลที่กำหนดให้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีโครงสร้างสมรรถภาพทางสมอง

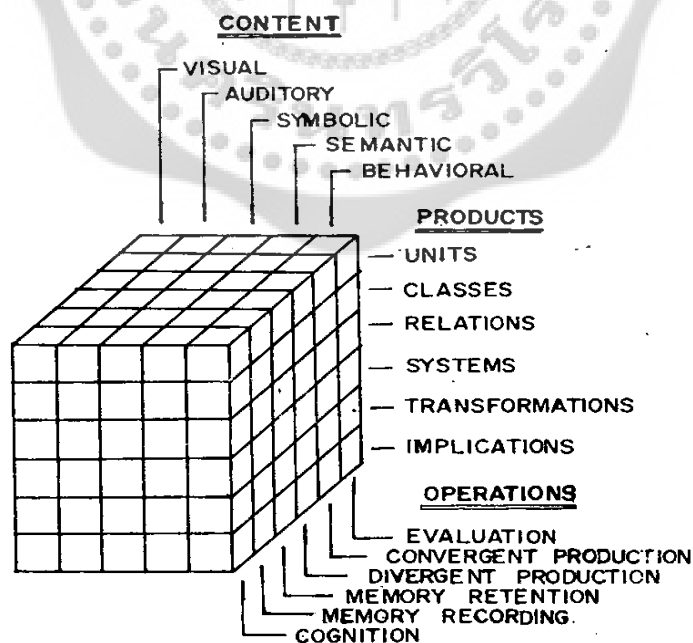
กิลฟอร์ด (อารี พันธุ์ณี. 2547: 30-35; อ้างอิงจาก Guilford, J.P. 1967) ได้พัฒนาวิธีการคิดขึ้น 2 ประเภท คือ

1. ความคิดรวมหรือความคิดเอกนัย (Covergent thinking) หมายถึงความคิดที่นำไปสู่คำตอบที่ถูกต้องตามสภาพข้อมูลที่กำหนดให้เพียงคำตอบเดียว

2. ความคิดกระจายหรือความคิดอเนกนัย (Divergent thinking) หมายถึงความคิดหลายทิศทางที่สามารถเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาได้ตลอดจนการนำไปสู่ผลิตผลของความคิดหรือคำตอบได้หลายอย่างด้วยและกิลฟอร์ดอธิบายได้ว่าความคิดสร้างสรรค์คือความคิดอเนกนัยนั่นเอง ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในรายละเอียด

โครงสร้างของสมรรถภาพทางสมอง

กิลฟอร์ด ได้อธิบายโครงสร้างของสมรรถภาพทางสมองในลักษณะ 3 มิติ ดังภาพประกอบที่แสดงข้างล่าง

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างทางสติปัญญา (Guilford. 1998)

จากโครงสร้างของสมรรถภาพทางสมอง หรือ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา กิลฟอร์ดได้แบ่งสมรรถภาพทางสมองออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

เจ พี กิลฟอร์ด (J.P Guilford,1954) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันกลุ่มจิตมิติ (Psychologist) ที่มีชื่อเสียงและรู้จักกันดีเกี่ยวกับงานการศึกษาของเขาด้านสติปัญญาของมนุษย์ เขาได้คัดค้านความคิดเห็นของ ชาร์ล สเปนเซอร์แมน (Charles Spearman) ที่เห็นว่าทฤษฎีองค์ประกอบเดี่ยวองค์ประกอบสองตัว และองค์ประกอบหลายชนิดไม่สามารถที่จะอธิบายความสามารถเฉพาะ (Specific Abilities) และได้เสนอมิติของโครงสร้างทางสติปัญญาของมนุษย์ ที่เรียกว่า Structure of intellect หรือเรียกย่อว่า SI ประกอบด้วยสามมิติ (Three Dimensional Model) ได้แก่

มิติที่ 1 ด้านเนื้อหา (Contents) หมายถึง วัตถุ หรือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่รับรู้ใช้เป็นสื่อก่อให้เกิดความคิด เนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1.1. เนื้อหาที่เป็นรูปภาพ (Figural Content) ได้แก่ วัตถุที่เป็นรูปธรรมต่าง ๆ ซึ่งสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส แบ่งออกเป็น 3 ชนิดคือ

1.1.1 การเห็น (Visual)

1.1.2 การได้ยิน (Auditory)

1.1.3 สัญลักษณ์ (Symbolic)

1.2 เนื้อหาที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic content) ได้แก่ ตัวเลข ตัวอักษร และสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้น เช่น พยัญชนะ ระบบจำนวน ซึ่งตามปกติเมื่ออยู่ตามลำพังจะปราศจากความหมาย แต่เนื่องจากเราตั้งความหมายขึ้นจึงใช้สื่อความหมายได้

1.4 เนื้อหาที่เป็นภาษา (Semantic Content) ได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร ที่มักจะอยู่ในรูปความหมายซึ่งแทนด้วยถ้อยคำหรือรูปภาพที่มีความหมาย

1.5 เนื้อหาที่เป็นพฤติกรรม (Behavior content) ได้แก่ สิ่งที่ไม่ใช่ถ้อยคำเป็นการแสดงออกของมนุษย์ เจตคติ ความต้องการ รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บางครั้งเรียกว่าสติปัญญาทางสังคม (Social intelligence)

มิติที่ 2 ด้านปฏิบัติการ (operations) หมายถึง กระบวนการคิดต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วยความสามารถ 5 ชนิด ดังนี้

2.1 การรับรู้และการเข้าใจ (cognition) เป็นความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ในการรับรู้และทำความเข้าใจ กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว

2.2 การจำ (Memory) เป็นความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ในการสะสมเรื่องราว หรือข่าวสาร และสามารถระลึกได้เมื่อเวลาผ่านไปในปี ค.ศ.1988 กิลฟอร์ดได้แบ่งความจำเป็นเป็น 2 ชนิด คือ ความจำที่บันทึกไว้ (Recording) และ ความจำเป็นที่เก็บไว้ในความจำระยะยาว (Retention)

2.3 การคิดอเนกนัย (Divergent thinking) เป็นความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และแสดงออกมาได้หลาย ๆ แบบ หลายวิธี ความคิดประเภทนี้มีความสำคัญต่อความคิดสร้างสรรค์

2.4 การคิดเอกนัย (Convergent thinking) เป็นความสามารถที่เน้นเรื่องความถูกต้องของคำตอบที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นคำตอบที่ดีที่สุด

2.5 การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินสิ่งที่รับรู้ จำได้ หรือ กระบวนการคิดนั้นมีคุณค่า ความถูกต้อง ความเหมาะสม หรือมีความเพียงพอหรือไม่อย่างไร

มิติที่ 3 ด้านผลผลิต หมายถึง ความสามารถที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานมิติด้านเนื้อหา และด้านปฏิบัติการเข้าด้วยกันเป็นผลผลิต เมื่อสมองรับรู้วัตถุ/ข้อมูล ทำให้เกิดการคิดในรูปแบบต่าง ๆ กัน ซึ่งสามารถให้ผลออกต่าง ๆ กัน 6 ชนิด ดังนี้

3.1 แบบหน่วย (Units) เป็นสิ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว และมีความแตกต่างจากสิ่งอื่น ที่เป็นลักษณะเฉพาะ

3.2 แบบกลุ่ม (Classes) เป็นกลุ่มของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน

3.3 แบบความสัมพันธ์ (Relations) เป็นการเชื่อมโยง 2 สิ่งเข้าด้วยกัน เช่น เชื่อมโยงลูกโซ่ เชื่อมโยงคำ เชื่อมโยงความหมาย

3.4 ระบบ (System) เป็นแบบแผน หรือการรวมหน่วยจำพวกของข้อมูลข่าวสาร หรือการแสดงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของส่วนประกอบ ซึ่งอาจเป็นทฤษฎี หลักการ

3.5 การแปลงรูป (Transformation) เป็นการเปลี่ยนแปลงการหมุนกลับ การขยาย ความข้อมูลจากสภาพหนึ่งไปยังอีกสภาพหนึ่ง เป็นต้นว่าการให้คำจำกัดความใหม่หรือการคิดแปลงข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วเสียใหม่

3.6 การประยุกต์ (Implication) เป็นผลจากการคิดที่คาดหวัง หรือการทำนายจากข้อมูลที่กำหนดให้

ทฤษฎีเชาวน์ปัญญาของกิลฟอร์ด จึงประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ 3 มิติ กิลฟอร์ดได้สร้างค่าการวัดความสามารถต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น คำถามเพื่อใช้วัดความสามารถเกี่ยวกับความคล่องในการใช้คำ (Word fluency) ของกิลฟอร์ด ซึ่งประกอบด้วยวิธีการคิดอเนกนัย (Divergent thinking) เนื้อหาสัญลักษณ์ (Symbolic) และผลผลิตหน่วย (Units) กิลฟอร์ด จะให้เขียนคำที่ขึ้นต้นด้วยตัว r และลงท้ายด้วย m ให้มากที่สุด โดยสรุปแล้วโครงสร้างเชาวน์ปัญญาของกิลฟอร์ดประกอบด้วยความสามารถที่แตกต่างกัน 180 ชนิด คือ (5 เนื้อหา x 6 วิธีการคิด x 6 ผลการคิด = 180) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเชาวน์ปัญญาของบุคคลไม่ควรวัดโดยใช้คะแนนรวมเพียงอย่างเดียว แต่จะเปลี่ยนแปลงได้ด้วยการฝึกหัดและการเรียนรู้

ในเรื่องสติปัญญา กิลฟอร์ดเชื่อว่า สติปัญญาเป็นผลรวมของความสามารถหลายด้านเข้าด้วยกัน ซึ่งความสามารถด้านนี้อาจวัดได้ด้วยแบบทดสอบไอคิว (IQ) หรือ แบบทดสอบความถนัดทางการเรียนทั่วไป แต่ก็มีความสามารถอีกหลายด้านที่ไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ทำให้กิลฟอร์ดทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ ความคิดมีเหตุผล และการคิดแก้ปัญหา โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยลักษณะของการคิดอเนกนัย (Divergent thinking) คือ ความสามารถในการคิดได้หลายทาง มีความยืดหยุ่นในการคิด ในส่วนของการวัดความคิดสร้างสรรค์ กิลฟอร์ดจะใช้แบบวัดวัดความสามารถทางการคิดในด้าน การคิดอเนกนัย โดยวิธีวัดตัวประกอบในแต่ละหน่วยลูกบาศก์ตามโครงสร้างสามมิติ นอกจากนี้ กิลฟอร์ด ยังได้อธิบายรูปแบบการคิดแก้ปัญหาโดยทั่วไปว่า เป็นกระบวนการของความสามารถทาง สมรรถด้านการจำ (Memory) การรับรู้และความเข้าใจ (Cognition) การคิดแบบอเนกนัย (Divergent thinking) การคิดแบบเอกนัย (convergent thinking) และการประเมินค่า (Evaluation) ความสามารถ ทั้ง 5 ด้านนี้ จะผสมผสานกันเมื่อบุคคลได้รับและสภาพที่ก่อให้เกิดปัญหา โดยการแปลงรูปให้เข้ากับ ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนประกอบของความจำ ซึ่งบางครั้งอาจมีการแก้ไขข้อมูลก่อน จากนั้นจะประเมิน กลั่นกรองเพื่อแยกแยะประเภทของข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และไม่เกี่ยวข้องกัปัญหา นั้น อาจจะใช้การคิด ทั้งแบบเอกนัยและอเนกนัยสลับกันตามลักษณะของปัญหาว่าต้องการคำตอบแบบใด (Guilford, 1967: อ้างในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2540 , สุรางค์ โค้วตระกูล : 2545)

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์

ทอร์เรนซ์ กล่าวว่า จะแสดงออกตลอดกระบวนการของความรู้สึก หรือการเห็นปัญหาการ รวบรวมความคิดเพื่อตั้งเป็นข้อสมมติฐานการทดสอบและการดัดแปลงสมมติฐาน ตลอดจนวิธีการ เผยแพร่ผลสรุปได้ว่า ซึ่งทฤษฎีของทอร์เรนซ์ อาจขยายความได้ว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เมื่อ เห็นและเข้าใจจะรวบรวมประสบการณ์และข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแสวงหาวิธีใหม่ ๆ เพื่อ เผชิญหรือแก้ปัญหา

ทอเรนซ์ (Torrance. 1964: 47) ได้กำหนดขั้นตอนของความคิดสร้างสรรค์ ออกเป็น 4 ขั้นตอน

1. ขั้นเริ่มต้น เกิดจากความรู้สึกต้องการหรือความไม่เพียงพอในสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำใ้ บุคคลเริ่มคิด เขาจะพยายามรวบรวมข้อเท็จจริง เรื่องราวและแนวคิดต่างๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกันเพื่อหา ความกระจ่างในปัญหา ขั้นนี้ ผู้คิดยังไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นจะเป็นในรูปใด และอาจใช้เวลานานจน บางครั้งจะเกิดขึ้นโดยผู้คิดไม่รู้สึกรู้ตัว

2. ขั้นครุ่นคิด ต่อจากนั้น เริ่มต้นมีระยะหนึ่งที่ต้องรู้ความคิดและเรื่องราวต่างๆ ที่รวบรวม ไว้มาประสมกลมกลืนเข้าเป็นรูปร่าง ระยะนี้ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนักแต่บางครั้งบางคราว ความคิดอันนี้อาจจะหยุดชะงักไปเฉยๆ เป็นเวลานาน บางครั้งก็กลับเกิดขึ้นใหม่อีก

3. ขั้นเกิดความคิด ในระยะที่กำลังครุ่นคิดนั้น บางครั้งอาจเกิดความคิดผุดขึ้นมา ทันทีทันใดผู้คิดจะมองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดใหม่ที่ซ้ากัน ความคิดเก่าๆ ซึ่งมีผู้คิดมาแล้ว การมองเห็นความสัมพันธ์ในแนวความคิดใหม่นี้ จะเกิดขึ้นในทันทีทันใด ผู้คิดไม่ได้นึกฝันว่าจะ เกิดขึ้นเลย

4. ขั้นปรับปรุง เมื่อเกิดความคิดใหม่แล้ว ผู้คิดจะขัดเกลาความคิดนั้นให้หมดจดเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย หรือต่อเติมเสริมแต่งความคิดที่เกิดขึ้นใหม่นั้นให้รัดกุมและวิวัฒนาการก้าวหน้าต่อไป

1.6 การพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์

แมคมิลแลน (อาวี รังสินันท์. 2526: 41 - 42; อ้างอิงจาก Macmillan. n.d.) ได้แบ่งพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กออกเป็น 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 เป็นชั้นที่เด็กเล็กๆ มีความรู้สึกเกี่ยวกับความงาม ซึ่งเป็นทางนำไปสู่ความจริง

ชั้นที่ 2 เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจถึงความเป็นจริง เด็กจะเริ่มมีคำถามถึงสาเหตุและผลด้วยการถามว่า “ทำไม”

ชั้นที่ 3 เด็กเริ่มเข้าใจคิดที่ละเอียดๆ ในสิ่งที่เด็กพบเห็น ในโลกแห่งความจริง

ทอร์แรนซ์ (Torrance. 1964: 87-88) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

แรกเกิด – 2 ขวบ

ในระยะขวบแรกของชีวิต เด็กเริ่มพัฒนาการด้านจินตนาการ จะเห็นได้จากที่เด็กเริ่มถามชื่อสิ่งต่างๆ การพยายามทำสิ่งต่างๆ หรือ จังหวะเด็กเริ่มแสวงหาโอกาส ทำสิ่งแปลกใหม่ไปกว่าเดิม โดยมีความกระตือรือร้นที่จะทำ ที่จะคิดสำรวจสิ่งต่างๆ มากขึ้น โดยเริ่มชิม ดม สัมผัส ด้วยความอยากรู้อยากเห็น ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้สำรวจ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีที่ว่าง มีวัสดุอันวยต่อการคิดการเล่น จะสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดจินตนาการได้ดี

ระยะ 2 – 4 ขวบ

เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ตรง แล้วถ่ายทอดประสบการณ์ ที่รับรู้ โดยการแสดงออกและจินตนาการ เช่น เด็กไม่เข้าใจว่าทำไมให้เล่นน้ำร้อน เมื่อเด็กมีโอกาสสัมผัสจับต้องน้ำร้อน ก็จรรู้ว่าเป็นสิ่งที่เล่นไม่ได้ ในระยะนี้เด็กจะตื่นเต้นกับประสบการณ์ต่างๆ เด็กมีช่วงสนใจสั้น เริ่มรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง และเกิดความเชื่อมั่น แต่การเรียนรู้ใหม่ๆ อาจทำให้เด็กตกใจหวาดกลัวดังนั้น ครู พ่อ แม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรระมัดระวังให้เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยอยู่เสมอ ของเล่นที่ช่วยส่งเสริมจินตนาการของเด็กได้ดี คือ ของเล่นที่ไม่มีโครงสร้างตามตัว เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน ไม้บล็อก

ระยะ 4 – 6 ขวบ

ในวัยนี้เป็นวัยที่เด็กมีจินตนาการสูง เด็กเริ่มสนุกสนานกับการวางแผน และการคาดคะเนในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเล่น เด็กเริ่มเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด มีความอยากรู้อยากเห็นเด็กจะพยายามค้นหาข้อเท็จจริง เด็กเริ่มเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และเริ่มคิดคำนึงถึงผลกระทบของคนที่ส่งผลต่อบุคคลอื่นจากการเล่น และการแสดงบทบาทสมมติตามจินตนาการ ครู พ่อแม่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรส่งเสริมให้เด็กได้เล่นตามลำพัง เพราะการเล่นตามลำพังจะช่วยพัฒนาการจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้โดยการจัดหาของเล่นต่างๆ เช่น วัสดุเหลือใช้ประเภทต่างๆ หรือของเล่นที่ผู้ใหญ่ไม่ใช่แล้วให้เด็กเล่น

จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยได้รับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เด็กได้ฝึกคิด ฝึกจินตนาการ เป็นคนช่างสังเกต

1.7 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ทอร์เรนซ์ (อาร์ พินช์มณี. 2540: 166 – 167; อ้างอิงจาก Torrance. 1979) ได้เสนอหลักในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายประการ โดยเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนดังนี้ คือ

1. การส่งเสริมให้เด็กถามและให้ความสนใจต่อคำถามที่แปลกๆ ของเด็กและเขายังเห็นว่าพ่อแม่หรือครูไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกต้องแต่เพียงอย่างเดียวเพราะในการแก้ปัญหาแม่เด็กจะใช้วิธีเดาหรือเสี่ยงบ้างก็ควรยอม แต่ควรกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ค้นหาเพื่อพิสูจน์การเดาโดยใช้การสังเกตและประสบการณ์ของเด็กเอง

2. ตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลกๆ ของเด็กด้วยใจเป็นกลางเมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องใด แม้จะเป็นความคิดที่ยังไม่เคยได้ยินมาก่อนผู้ใหญ่ก็อย่าเพิ่งตัดสินและลดทอนความคิดนั้น แต่รับฟังไว้ก่อน

3. กระตือรือร้นต่อคำถามที่แปลกๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวาหรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง

4. แสดงให้เห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เช่นจากภาพที่เด็กวาด อาจนำไปเป็นลวดลายถ้วยชาม เป็นภาพปฏิทิน บัตร ส.ค.ส. เป็นต้นซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะสร้างสรรค์ต่อไป

5. กระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรให้โอกาสและเตรียมการให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง และยกย่องเด็กที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเองครูอาจจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะลดการอธิบายและบรรยายลงบ้าง แต่เพิ่มการให้นักเรียนมีส่วนร่วมริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น

6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ ค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยไม่ต้องใช้วิธีขู่ด้วยคะแนน หรือการสอบ การตรวจสอบ เป็นต้น

7. พึงระลึกว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กต้องใช้เวลาพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

8. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเอง และยกย่องชมเชย เมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกและมีคุณค่า

บลอนด์และคลอสไมเออ (อารี พันธมณี. 2547: 92 – 93; อ้างอิงจาก Blaunt; & Klausmier. 1965) เสนอวิธีส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. สนับสนุนและกระตุ้นการแสดงความคิดหลายๆ ด้าน ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์

2. เน้นสถานการณ์ที่ส่งเสริมความสามารถอันจะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ เช่นความคิดริเริ่ม เป็นต้น ตลอดจนไม่จำกัดการแสดงออกของนักเรียนให้เป็นไปในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3. อย่าพยายามหล่อหลอมหรือกำหนดแบบให้เด็กนักเรียนมีความคิดและมีบุคลิกภาพเหมือนกันไปหมด แต่ควรสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตที่แปลกๆ ใหม่ๆ ตลอดจนความคิดและวิธีการที่แปลกๆ ใหม่ๆ ด้วย

4. อย่าเข้มงวดกวดขันหรือยึดมั่นกับจารีตประเพณี ซึ่งยอมรับการกระทำหรือผลงานอยู่เพียง 1 2 หรือ 3 อย่างเท่านั้น สิ่งใดสิ่งอื่นนอกเหนือจากแบบแผนเป็นสิ่งที่ผิดเสียหมด

5. อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลแต่เฉพาะผลงานหรือการกระทำ ซึ่งมีผู้ทดลองทำเป็นที่นิยมทำกันแล้ว ผลงานแปลกๆ ใหม่ๆ ก็จะได้มีโอกาสได้รับรางวัลหรือคำชมเชยด้วย

จากแนวทางการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมเด็กควรเน้นให้เด็กมีอิสระในทางความคิด จัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการทำงาน อย่างคั่นคว้า ได้คิดจินตนาการตามความสามารถของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

เคลลี (สุวรรณ ก้อนทอง. 2547: 49; อ้างอิงจาก Kelly. 1983: 32-A) ได้ศึกษา

เปรียบเทียบผลของการฝึกตามแผนการเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยปรากฏว่า จากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้วยรูปภาพของ ทอร์แรนซ์ (Torrance Figural Test of Creative Thinking) ที่ใช้วัดก่อนฝึกและหลังฝึก เด็กที่เข้าร่วมในแผนการฝึกเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ กับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผน มีค่าเฉลี่ยของความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ค่าเฉลี่ยของความคิดคล่องแคล่วและความคิดยืดหยุ่นไม่แตกต่างกัน

เบล (สดใส ชะนะกุล. 2538: 23; อ้างอิงจาก Bell. 1985: 275 – 2A) ได้ศึกษาการเล่าเรื่องของเด็กชายอายุ 6-7 ปี โดยจับคู่ระหว่างสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษา พบว่าการเรียบเรียงเรื่องราวที่เล่าและจินตนาการ เรื่องราวมีความสัมพันธ์ กับระดับสติปัญญาและความความคิดสร้างสรรค์

เยลเลน และเออร์บัน (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2536: 85; อ้างอิงจาก Jellen; &Urban. 1986:147) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ กับศักยภาพทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้แบบทดสอบ TCT-DP (Test for Creative Thinking – Drawing Production) ผลปรากฏว่าผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการต่ำหรือสูง ไม่จำเป็นต้องมีศักยภาพทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่ำ หรือสูงตามด้วย ดังนั้นผู้เรียนสาขาแพทย์ วิศวะ หรือนักวิทยาศาสตร์ อาจจะไม่ใช้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าผู้เรียนพลศึกษา ศิลปศึกษา หรือภาษาศาสตร์

งานวิจัยในประเทศ

จำเนียร เก่งการเรือ (2549: บทคัดย่อ, 9) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดป่าเพ็ญบุญและโรงเรียนวัดดอนโพธิ์ศรี อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2548 จำนวน 40คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก. ของทอร์แรนซ์ โดยกลุ่มทดลองใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม โดยใช้การวาดภาพจากการระดมความคิดและจินตนาการของสมาชิกในกลุ่มด้วยสีเทียน โดยเด็กจะวาดภาพร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน มีการเปลี่ยนกลุ่มทุกสัปดาห์ และในการวาดภาพนี้เด็กจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อให้เกิดจินตนาการจากการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการพูดคุยและสื่อความหมายออกมาเป็นภาพวาด เด็กในกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการวาดภาพและภาพที่ออกมาเป็นผลงานของทุกคนในกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติที่ระบุไว้ในหลักสูตรปฐมวัย ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การฉีก การตัดปะ การปั้น การพับ และการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มมีประสิทธิภาพ 85.95/85.23 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วลัญญา ปรีชากุล (2550: บทคัดย่อ, 36-37) ศึกษาการใช้กิจกรรมศิลปะวาดภาพเพื่อเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ที่เรียนแบบรวมชั้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านปง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่กิจกรรมศิลปะวาดภาพจำนวน 18 กิจกรรมๆ ละ 20 นาที และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก. ของทอร์แรนซ์ ซึ่งกิจกรรมศิลปะวาดภาพทั้ง 18 กิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรมด้านความคิดริเริ่ม ได้แก่ การวาดภาพตามความพอใจ การวาดภาพจากประสบการณ์ การวาดภาพจากการฟังนิทาน การวาดภาพจากเสียงเพลง การวาดภาพจากบทบาทสมมติ การวาดภาพแบบพินสือที่หลังนิ้วมือ และก้านสำลีแท้มสี กิจกรรมด้านความคิดคล่องแคล่ว ได้แก่ ดวงอาทิตย์...เงาเงา ลากจุดเป็นรูป วงกลมอิสระ ลากเส้นเป็นรูปแบบ และเส้นคู่ขนาน และกิจกรรมด้านความคิดละเอียดลออได้แก่ การวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด บ้านหนูน่าอยู่จัง บ้านน้อยน่าอยู่ ไบไม้

จินตนาการ ต่อจุดเป็นภาพ และการวาดภาพให้สมบูรณ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้งโดยรวมและรายด้านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นนท์ชพร จิระจรชัย (2551: 52-54) ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 ปี โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง(ฝ่ายประถม) มหาวิทยาลัยรามคำแหง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ จำนวน 15 คน (ที่มีคะแนนต่ำ 15 คนอันดับสุดท้าย) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเยลเลนและเออร์บันเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที พบว่า เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้งภาพรวมและรายด้านหลังได้รับกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทั้งภายในและภายนอกประเทศส่วนใหญ่ เด็กมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ การทำงานทางสมองเด็กได้คิด เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมพัฒนาขึ้นได้ โดยการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติอย่างอิสระ และใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็กเองจะส่งผลให้พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์เด็กปฐมวัยมีเพิ่มขึ้น

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

2.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นสิ่งมีคุณค่าต่อเด็ก และเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ต้องจัดให้กับเด็กเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

แทนสเลย์ (Tansley. 1960: 167-172) กล่าวว่า งานสร้างสรรค์ในโรงเรียนเป็นรูปแบบที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่สมบูรณ์ ในการพัฒนาความเจริญงอกงามทุกด้าน เช่น พัฒนาการทางด้านอารมณ์ สติปัญญา ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

ปีเตอร์สัน (Perterson. 1958: 101) กล่าวว่า เด็กทุกคนต้องการที่จะแสดงออกทางด้านความคิดและความรู้สึกต่างๆ ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งในการแสดงออกของเด็ก ซึ่งเด็กต้องการโอกาสที่จะแสดงออก อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก และความเข้าใจรวมทั้งบุคลิกภาพและแต่ละคนนั่นเอง

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526: 28-29) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ ฝึกประสาทสัมผัส และส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งช่วยให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดีเกี่ยวกับการกิน เล่น ออกกำลังกาย และพักผ่อนอย่างถูกต้อง

วารสารณ์ รักวิชัย (2527: 36) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กันเพื่อเตรียมพร้อมด้านการเรียนซึ่งสอดคล้องกับ

เยาวพา เตชะคุปต์ (2528: 36-38) ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือและสามารถใช้สัมพันธ์กันเพื่อเตรียมพร้อมด้านการเขียน และมีโอกาสพัฒนาทักษะพื้นฐานในการอ่าน

เลิศ อานันทนนะ (2529: 44) ได้สรุปการสอนศิลปะศึกษาแบบสร้างสรรค์ว่าการสอนศิลปะศึกษาตามแนวความคิดใหม่ที่ส่งเสริมการแสดงออกทางความคิดริเริ่มและความคิดจินตนาการเพื่อพัฒนาทางสมอง ร่างกาย สังคม และส่งเสริมความเจริญเติบโตทาง อารมณ์ จิตใจ การสอนให้บรรลุถึงความมุ่งหมายของศิลปะศึกษาครูจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีการแสดงออกอย่างอิสระเสรี (Free Expression) ด้วยการทดสอบค้นคว้ากับวัสดุนานาชนิดอย่างกว้างขวางที่สุดโดยไม่มีการใช้อำนาจบีบบังคับขู่เข็ญใดๆ ทั้งสิ้น มิฉะนั้นแล้วความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะไม่เกิดขึ้น

พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529: 24) ยังกล่าวอีกว่า กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี คือ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพราะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อและตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ และส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิด จินตนาการ การรู้จักการทำงานด้วยตนเอง ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะและยังนำไปสู่การเรียนเขียนต่อไป

คู่มือหลักสูตรการปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (2546: 50) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมสร้างสรรค์ไว้ว่า กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก ปะ การตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ

ดนู จีระเดชากุล (2546: 101) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ คือ สิ่งที่จะช่วยเป็นแนวทางให้เด็กได้แสดงความสามารถ ความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาในรูปของกิจกรรมที่เด็กมีจินตนาการ กิจกรรมเหล่านั้นอาจจะอยู่ในรูปของวัตถุสิ่งของหรือรูปภาพซึ่งเด็กจะใช้ศิลปะเป็นสื่ออธิบายในสิ่งที่เขาได้กระทำ ได้ประดิษฐ์ขึ้นเด็กได้รู้จักค้นคว้า ทดลองและสื่อความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็ก ซึ่งกิจกรรมมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเสรี ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาช่วยให้เด็กมีนิสัยรักและรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง

กล้าคิด กล้าแสดงออก มีเหตุผล รู้จักการสังเกต กล้าตัดสินใจ ตลอดจนสามารถคิดปัญหาได้เป็นอย่างดี

2.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก โดยเฉพาะการส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ซึ่งชัชวาลย์ ช่อใสว (ม.ป.ป: 3-5) กล่าวว่า วิชาศิลปะเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้เด็กสามารถสร้างภาพได้ตรงความต้องการของตนได้มากเพียงใด จะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและมีความสุข การช่วยให้เด็กมีโอกาสเข้าใจตนเองและเพื่อน ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนว่า ตนชอบอะไร เชื้ออย่างไรหรือคิดอย่างไร จะช่วยให้เด็กได้คิดว่า เพื่อน ๆ คงมีความต้องการเช่นเดียวกับตน สร้างความเข้าใจร่วมกันและนำมาใช้กับชีวิตจริงได้ (Art is a way of understanding and neighbor)

ภรณี คุรุรัตน์ (2535: 67) อธิบายถึง กิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะว่า เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี กิจกรรมสร้างสรรค์จึงไม่เป็นเพียงแต่ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ-ตาและการผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ที่อาจมีเท่านั้น แต่ยังเป็นส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ ฝึกการรู้จักทำงานด้วยตนเองและฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งทางความคิดและการกระทำ ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะและยังนำไปสู่การเรียนรู้ เขียน อ่าน อย่างสร้างสรรค์ต่อไป

วิรุณ ตั้งเจริญ (2524: 93) กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะเด็กเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กแสวงหาความสำเร็จในการทำงาน โดยยึดถือความต้องการและการทำได้ของเด็กเป็นพื้นฐานของกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรู้จักเลือกสรรและสร้างสรรค์งานด้วยวัสดุต่างๆ เป็นการเสนอความรู้สึกนึกคิดผ่านวัสดุเหล่านั้น ซึ่งสร้างความประทับใจให้กับตนในขณะปฏิบัติงานและเกิดความภาคภูมิใจที่สามารถสร้างงานได้สำเร็จ

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542: 107) มีทัศนะที่สอดคล้องกันว่า ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปของภาพหรือสิ่งของที่เด็กสามารถแลเห็นได้ เด็กใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงานการจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่เด็กช่วยให้เด็กมีโอกาส ค้นคว้า ทดลองและสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนให้ผู้อื่น และ โลกที่อยู่รอบตัวเขาเข้าใจได้ นอกจากนั้นยังได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการคิดและการใช้จินตนาการ การสังเกตและเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และพัฒนาความเชื่อมั่นเกี่ยวกับตนเองในการเลือกใช้วัสดุต่างๆ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือ ความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สี และมีโอกาสพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน พัฒนาทักษะทางสังคมจากการแบ่งปันอุปกรณ์ที่ใช้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลทำความสะอาดอุปกรณ์เหล่านั้น

พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529: 24) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อมือและตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ และส่งเสริมความคิด อธิระความคิดจินตนาการ การรู้จักการทำงานด้วยตนเองฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะและนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านต่อไป

ราตี ทองสวัสดิ์ (2529: 103-104) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์หรือศิลปะสำหรับเด็กมิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงามหรือทำให้เหมือนจริง แต่ต้องการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง การฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เพื่อเป็นพื้นฐานการเขียนที่ดีตลอดจนช่วยพัฒนาอารมณ์ จิตใจให้เด็กมีความเพียร อดทน มีสมาธิในการทำงาน และรู้จักรับผิดชอบ การทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้เด็กเรียนรู้การเข้าสังคม การแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และส่งเสริมพัฒนาการด้านปัญญา ทำให้เด็กรู้จักคิด มีเหตุผลในการทำงาน จึงควรให้กำลังใจในการทำงานกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างเต็มที่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531: 6-15) ได้สรุปถึงประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ดังนี้

1. เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ มีอิสรภาพในการทำงาน โดยครูวางวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เด็กสามารถหยิบได้ตามความพอใจ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดของตนกับเพื่อนได้

2. เกิดความพอใจและสนุกสนานในขณะที่ทำงาน เด็กๆ ได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกทางความคิด และความสามารถทางสร้างสรรค์ จะช่วยให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมให้เขามีกำลังใจ เข้าใจตนเองว่ามีความคิดที่ดีและมีความสามารถหลายอย่าง

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525: 34) ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่าศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่จำเป็นต้องจัดไว้ในหลักสูตรเพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญหลายประการและการเรียนรู้เหล่านั้นจะช่วยพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและเจริญก้าวหน้า

จงใจ ขจรศิลป์ (2535: 44) กล่าวว่า ศิลปะมีความสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก และนอกจากจะปลูกฝังความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์แล้วยังส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง และส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอีกด้วยซึ่งการส่งเสริมให้ได้ผลดีนั้น ครูจำเป็นต้องให้อิสระแก่เด็กในการแสดงออกทางความคิด ริเริ่มด้วยตนเองอย่างจริงจัง การพัฒนานั้นจึงจะได้ผล

จากความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สรุปได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ มีอิสรภาพในการทำงาน เกิดความพอใจและสนุกสนานในขณะที่ทำงาน ผ่อนคลายความเครียด ปลูกฝังความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง

อดทนมีสมาธิในการทำงาน รู้จักรับผิดชอบส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กได้เรียนรู้การเข้าสังคม จากการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเหตุผลในการทำงานหลักในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.3 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมหลักกิจกรรมหนึ่งในหลายๆ กิจกรรมที่ครูจัดให้กับเด็ก ครูต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดกิจกรรมต้องสอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก การเลือกกิจกรรมควรเลือก กิจกรรมที่ช่วยฝึกให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน ซึ่ง (จूरितน์ บุญรินทร์. 2547: 31) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

1. เน้นที่กระบวนการขณะที่เด็กได้ลงมือทำงานศิลปะ ไม่ใช่เน้นที่ผลงานเพราะศิลปะแสดงออกถึงประสบการณ์และความรู้สึกของเด็ก

2. คำนึงถึงอายุ ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก

3. ส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดที่อิสระ

4. ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ การทำงานอย่างมีอิสระและยืดหยุ่น

5. ยอมรับอัตราพัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน

เบญญา แสงมะลิ (2545: 63-67) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงข้อเสนอนี้ ดังนี้

1. ความสนใจ ของแต่ละบุคคล ครูควรช่วยเหลือให้เด็ก ได้ประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก สร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการฝึกฝนและการรู้จักรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุพร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด จิตนาการ เลือกและตัดสินใจ ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำเด็กเมื่อต้องการใช้คำถามกระตุ้นความคิดและให้ความเห็นพ้องในความพยายามที่แท้จริงของเด็ก นอกจากนั้นครูควรมีความเป็นกันเอง จริงใจ และมีความเข้าใจในตัวเด็กด้วย

2. การจัดสถานที่ เวลา และวัสดุให้พอเพียงเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระเมื่อทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ บนพื้น บนโต๊ะ ภายในและภายนอกอาคารเรียนมอบความไว้วางใจแก่เด็กให้เด็กดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุด้วยตนเอง เวลาที่ให้เด็กไม่ควรน้อยเกินไปจนเด็กต้องรีบร้อนในการกระทำ กิจกรรม การสำรวจ การวางแผน การเก็บทำความสะอาดหลังจากการทำงานเสร็จวัสดุที่ใช้ต้องเตรียมไว้หลากหลายชนิดให้เด็กเลือกตามความพอใจ และเหมาะสมกับอายุของเด็กเก็บรักษาง่าย และให้โอกาสเด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

3. การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เด็กต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อช่วยกระตุ้นการแสดงออกสร้างสรรค์ ประสบการณ์นี้เริ่มจากการเล่นของเด็กในชีวิตประจำวัน การพูด การสนทนาความรู้สึกในสิ่งที่เด็กเห็น ช่วยให้เกิดนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูควรสนับสนุนการพูดของ

เด็ก การแสดงออกทางการกระทำ และการแสดงออกโดยการใช้สื่อกลาง วัสดุเครื่องใช้ทางศิลปะ การทัศนศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเสริมการแสดงออกแบบสร้างสรรค์

4. เจตคติของผู้ปกครอง ที่มีต่อการแสดงออกสร้างสรรค์ของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่เป็น ผู้ปกครองเด็กเข้าใจผลงานของเด็ก และสามารถเสนอแนะผู้ปกครองในการเลือกวัสดุที่เหมาะสมให้ เด็กเมื่ออยู่บ้าน

5. ครูใช้วิธีการสร้างสรรค์สนับสนุนเด็กให้เลือกกิจกรรมศิลปะด้วยวิธี ซึ่งเด็กจะแสดงออก หรือกระทำได้ และรวบรวมความคิดหรือวัสดุ วิธีนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะกระทำกิจกรรมโดย ปราศจากการแนะนำ แต่หมายความว่าเด็กจะตัดสินใจและเลือกด้วยตนเอง กิจกรรมศิลปะควรมี หลายชนิดให้เด็กได้มีโอกาสเลือกในแต่ละวัน

6. ครูวางแผนจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี เด็กมีอิสระในการค้นหาสำรวจและ ทดลองและเมื่อเด็กรู้สึกสภาพแวดล้อม เด็กก็จะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจ กล้ามเนื้อเล็ก การ ประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตาก็จะพัฒนาขึ้น มโนภาพเรื่องรูปทรง สี เจริญเติบโตขึ้น การที่เด็ก ได้เล่นร่วมกับเพื่อน พุดสนทนา แลกเปลี่ยนสิ่งของ รับผิดชอบร่วมกัน การรอคอย ตามลำดับช่วย เสริมสร้างความพร้อมทางอารมณ์ และสังคมแก่เด็ก

7. ครูต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อจุดหมายในการวัดผล

เลิศ อานันท์นะ (2535: 57) กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมศิลปะที่ดี จะต้องมีความยืดหยุ่น และเปลี่ยนแปลงได้ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเสรี ไม่ยึดติดกับผลงานสำเร็จรูปมีโอกาส สำรวจ ทดลองค้นคว้า ด้วยวัสดุ นานาชนิดอย่างอิสระปราศจากการออกคำสั่งตั้งนั้นหลักในการจัด กิจกรรมควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศให้น่าสนใจ สนุกสนาน
2. กำหนดกิจกรรมให้มีการแสดงออกอย่างเสรี ในลักษณะที่เลือกได้ตามความสนใจหรือ ยืดหยุ่นได้และง่าย
3. จัดแบ่งพื้นที่ให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ มีบรรยากาศที่ยั่วยุ และทำ ทำย
4. ครูผู้สอนควรใช้คำพูดที่ยั่วยุ และ ทำทำยแทนการออกคำสั่งให้เด็กทำตาม
5. ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ โดยการสำรวจ ทดลอง และค้นคว้าด้วยตนเอง
6. ในบางกิจกรรมที่จำเป็นต้องแสดงการสาธิตให้เด็ก ๆ ดูเป็นแนวทาง ควรเสนอแนะให้ พอเกิดความเข้าใจและเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติตามความคิดของตน
7. ก่อนลงมือปฏิบัติงานศิลปะ ควรแนะนำให้เด็กสวมเสื้อกันเปื้อน ซึ่งอาจเป็นเสื้อผ้า เก่าๆ ของพ่อแม่ และซักให้สะอาดภายหลังใช้แล้ว

เกศินี นิสัยเจริญ (2527: 5-6) ได้กล่าวเสนอแนะไว้ว่าครูควรมีการเตรียมการทั้งตัวครู ผู้เรียน และวัสดุอุปกรณ์ดังนี้

การเตรียมตัวผู้สอนหรือครู ควรเป็นผู้มีความกระตือรือร้น รักการสอน การศึกษาค้นคว้าหาความชำนาญในกิจกรรม ควรรู้ว่าจะสอนอะไรให้สอดคล้องกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน ควรใช้เนื้อหาใด และใช้สื่อการสอนอย่างไรจึงจะเหมาะสม

การเตรียมตัวผู้เรียน เนื่องจากเด็กแต่ละวัยมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญาไม่เท่าเทียมกัน แม้แต่เด็กในวัยเดียวกันก็มีวุฒิภาวะต่างกัน การจัดกิจกรรมจึงต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ โดยเฉพาะกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะเกี่ยวกับมือ และสายตาที่สัมพันธ์กัน จึงควรศึกษาพัฒนาการเด็กที่อยู่ในห้องเรียนควบคู่กันไปด้วย

การเตรียมสื่อการเรียนการสอน (วัสดุอุปกรณ์) สื่อการเรียนการสอนมีอยู่ทั่วไปทุกหนแห่งและมีหลายชนิด ครูต้องพิจารณาเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมและวัยของเด็กและที่สำคัญที่สุดคือ สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรเป็นสื่อที่หาง่าย และมีราคาถูก

พระพงษ์ กุลพิศาล (2538: 37-38) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 5-6 ขวบควรมีลักษณะที่แยกออกมาเด่นชัดมีกระบวนการและจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน กิจกรรมก่อให้เกิดการทำงานที่ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ตรงจากนอกห้องเรียน หลีกเลียงกิจกรรมที่มีผลงานเหมือนกันทั้งห้อง มีอิสระในการทำงานตามความพอใจของเด็ก โดยไม่กำหนดพื้นที่อย่างเข้มงวด และให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่มบ้าง ครูจะต้องแสดงความรัก ความห่วงใย และพยายามใช้คำพูดที่กระตุ้นจินตนาการของเด็ก

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช (2546: 50) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ควรจัดให้กับเด็กทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรมตามความสนใจ จึงได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ควรพยายามหาวัสดุในท้องถิ่น มาใช้ก่อนเป็นอันดับแรก
2. ก่อนให้เด็กทำกิจกรรมต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบพร้อมทั้ง สาธิตให้เด็กดูจนเข้าใจ
3. ให้เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทใด ประเภทหนึ่ง ร่วมกันในกลุ่มย่อย เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการวางแผน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. แสดงความสนใจในงานของเด็กทุกคน ไม่ควรมองผลงานเด็กด้วยความขบขันและควรนำผลงานของเด็กทุกคน หมุนเวียนจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ
5. หากพบว่าเด็กคนใดสนใจทำกิจกรรมอย่างเดียวตลอดเวลา ควรกระตุ้นเร้าและจูงใจให้เด็กเปลี่ยนทำกิจกรรมอื่นบ้าง เพราะกิจกรรมสร้างสรรค์แต่ละประเภทพัฒนาเด็ก แต่ละด้านแตกต่างกัน และเมื่อเด็กทำตามที่แนะนำได้ควรให้แรงเสริมทุกครั้ง
6. เก็บผลงานชิ้นที่แสดงความก้าวหน้า ของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อสังเกตพัฒนาการเด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 189) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นพบ และได้ทดลองกับสื่ออุปกรณ์ทางศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาคิดรวบยอดทางพื้นฐานวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์จากการสังเกตและประเมินภาพการจัดกิจกรรมศิลปะควรแนะนำหรือบอกเด็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ให้เด็กค้นพบกระบวนการทางศิลปะด้วยตนเองโดยให้เด็กได้ค้นคว้าอย่างกว้างขวางจากอุปกรณ์ที่หลากหลาย (Schirmacher. 1988:190-191) ให้โอกาสแก่เด็กในการทำงานตามความพอใจและเป็นอิสระ ครูต้องเป็นผู้กระตุ้นจินตนาการของเด็ก พร้อมกับการสนับสนุนให้เด็กแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงให้เด็กลอกเลียน หรือวาดภาพระบายสีจากสมุดภาพ เพราะเท่ากับเป็นการกักความคิดเด็ก

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หลักในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งสำคัญ เปรียบเสมือนหัวใจของการจัดกิจกรรมที่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจะนำไปใช้กับเด็ก การจัดจึงต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ และจัดให้เหมาะสม สอดคล้องกับวัยความสนใจ ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออก ได้ทดลอง ค้นคว้า ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผ่านการเล่น และมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อวัสดุที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็ก

2.4 องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 21) ที่อธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญในการจัดกิจกรรมว่า การจัดกิจกรรมเป็นหัวใจสำคัญ ก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ เป็นประสบการณ์การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ มีองค์ประกอบดังนี้

1. วัสดุอุปกรณ์ (Materials)
2. การได้จับต้อง สัมผัสกระทำกับสื่อวัสดุเครื่องเล่น (Manipulation)
3. การให้เด็กเลือกทำกิจกรรมสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง (Choices)
4. การที่让孩子มีโอกาสที่จะบอกเล่ารายงานถึงสิ่งที่เขาต้องการทำและกระทำ

กิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนๆ และครู (Words)

5. การ让孩子ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากครู (Support) ครูต้องใช้เทคนิคกระบวนการอันหลากหลาย เพื่อสนับสนุนให้เด็กทำกิจกรรม มีความพยายามทำกิจกรรม ปล่อยให้เสี่ยงทดลองทำกิจกรรมที่ทำหายความสามารถเด็ก

วีรุณ ตั้งเจริญ (2536: 244-245) กล่าวว่า การเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กจำเป็นต้องประกอบด้วย ปัจจัยหลายอย่างที่ สร้างเสริม ให้เกิดคุณค่าขึ้น ปัจจัยแรก ความพร้อม ในตัวผู้เรียน ซึ่งความพร้อมรวมถึงความพร้อมทางวุฒิภาวะ ความพร้อมทางด้านประสบการณ์ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมต่างๆนี้ จะช่วยเกื้อหนุนหนุนให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสอนศิลปะจะต้องพิจารณาถึงกิจกรรมศิลปะ สื่อการสอน กระบวนการสอน ในการปฏิบัติ กิจกรรมศิลปะที่เปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกัน ปรึกษาหารือช่วยเหลือกันยังเป็นการส่งเสริมการ

อยู่ ร่วมกัน ในการจัดกิจกรรมศิลปะต้องมีบริเวณปฏิบัติงานที่สะดวกสำหรับการทำงานร่วมกัน และบรรยากาศที่มีเสรีภาพ

เพ็ญทิพา อ่วมมณี (2547: 38) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นประกอบด้วย ประการแรกความพร้อมในตัวผู้เรียน ซึ่งควรพิจารณาถึงวุฒิภาวะของผู้เรียน ประการที่สอง วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งช่วงๆ ของพัฒนาการของ ผู้เรียนจะเป็นตัวกำหนด วัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน รวมถึงสิ่งแวดล้อมภายในชั้นเรียนและประสบการณ์ด้านการศึกษา ประการที่สาม กิจกรรมทางศิลปะ ซึ่งควรคำนึงถึงการที่让孩子ได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ได้ลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ และได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อนและครู มีโอกาสพูดเกี่ยวกับงานหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ นอกจากนั้น อีกประการที่สำคัญ คือ การที่เด็กได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือจากครู โดยสนับสนุนให้เด็กได้ทำกิจกรรม ให้เด็กแสดงออก ถึงความต้องการของตนเอง และได้รับการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเด็กได้ดีนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งเปรียบ เสมือนกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมให้เกิดการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตพร้อมกับมีพัฒนาการที่ดีในทุกด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ในวัยต่อไปซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับเด็ก และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็กนั้นสามารถจัดได้อย่างหลากหลาย และมีความแปลกใหม่มากมาย

สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นประกอบด้วย

1. ตัวผู้เรียนซึ่งรวมไปถึงความพร้อมทางวุฒิภาวะของเด็กด้วย
2. วัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน
3. กิจกรรมทางศิลปะ สื่อการสอน กระบวนการสอน และในการปฏิบัติกิจกรรมควรเปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกันปรึกษาหารือช่วยเหลือกัน
4. ครูควรให้ การสนับสนุนได้ แสดงออกถึงความต้องการของตนเอง องค์ประกอบ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเปรียบเสมือนกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตพร้อมกับมีพัฒนาการที่ดีในทุกด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะเรียนรู้ในวัยต่อไป

2.5 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมให้กับเด็กควรคำนึงถึงตัวเด็ก และ การเปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระในการทดลองค้นคว้า และสามารถถ่ายทอดสื่อสารสิ่งที่ทดลองกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสี รูปทรง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานต่อการเตรียมความพร้อมในการอ่านและยังได้มีโอกาสพัฒนาการทางสังคม การแลกเปลี่ยนวัสดุ อุปกรณ์ หมุนเวียนกันรับผิดชอบในการใช้และเก็บอุปกรณ์ต่างๆ มีผู้ให้แนวคิดดังนี้

แฮมมอนด์ (Hammond. 1967: 275-282) ได้สรุปกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ควรจัดให้กับเด็กเอาไว้ดังนี้

1. การปั้น
2. การประดิษฐ์
3. การฉีก -ตัด-ปะ
4. การระบายสี
5. การวาดภาพด้วยนิ้วมือ
6. การเล่นบล็อก
7. การวาดภาพด้วยทราย
8. การวาดภาพด้วยฟองสบู่

ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (2532: 7) กล่าวว่ากิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนแบ่งออกเป็น 5 สาขาใหญ่ๆคือ

1. กิจกรรมวาดเส้น (Drawing)
2. กิจกรรมระบายสี (Painting)
3. กิจกรรมภาพพิมพ์ (Print making)
4. กิจกรรมประติมากรรม (Sculpture)
5. กิจกรรมการประดิษฐ์ตกแต่ง (Crafts)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526: 29-31) กล่าวว่า กิจกรรมที่จัดให้กับเด็ก การวาดภาพระบายสีได้แก่ การวาดภาพโดยเสรี การป้ายสีด้วยพู่กัน การระบายสีเทียนในวิธีการต่างๆ หรือระบายสีตามรูปทรงเรื่องราวที่กำหนด และพาเด็กออกไปศึกษานอกสถานที่แล้วกลับมาเขียนภาพเป็นต้น การทดลองเกี่ยวกับสีได้แก่ การละเลงสี หยดสี ทาสี เป่าสี ผสมสี โรยสีและกลิ้งสีเป็นต้น

การพิมพ์ภาพได้แก่ พิมพ์ภาพด้วยวัสดุ แม่พิมพ์ทรายยาง หรือส่วนต่างๆ ของช่วงแขนและการพิมพ์ภาพลายนิ้ว โดยใช้นิ้วหรือดินสอสี เป็นต้น

การปั้นได้แก่ การปั้นด้วยแป้ง ดินเหนียว ดินน้ำมัน ให้เป็นรูปทรงปั้นเป็นเรื่องราวปั้นเป็นขนม ปั้นตามใจชอบ และการเล่นก้อนทราย

การพับ ฉีก ตัด ปะ ได้แก่ การฉีกหรือตัดปะเป็นเรื่องราวต่างๆ การพับหรือม้วนกระดาษเป็นรูปทรงต่างๆ แล้วนำมาประดิษฐ์ สิ่งต่างๆ และการพับผ้าเช็ดหน้า ไบตอง ไบมะพร้าวตามใจชอบเป็นต้น

การประดิษฐ์ได้แก่ การประดิษฐ์ภาพเครื่องห้อยแขวน ประดิษฐ์ของเล่นของใช้ การร้อยวัสดุต่างๆ การเย็บหรือการสาน เป็นต้น

การเขียนภาพผนัง โดยใช้กระดาษต่อกันเป็นแผ่นใหญ่ และให้เด็กช่วยกันเขียนภาพตามความมุ่งหมาย

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533: 51) ได้แบ่งกิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมสำหรับเด็กเป็น 5 สาขาใหญ่ๆ คือ

1. กิจกรรมวาดเส้น (Drawing) การวาดเส้นเป็นภาพที่เกิดจากการขีดเขียนวัสดุบางชนิดลงบนกระดาษ โดยแสดงลักษณะเป็นเส้น
  2. กิจกรรมระบายสี (Painting) เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางกล้ามเนื้อนิ้วมือกับสายตา มีสีชนิดต่างๆ พู่กันเป็นอุปกรณ์
  3. กิจกรรมภาพพิมพ์ (Print making) กรรมวิธีทางภาพพิมพ์มีหลายวิธี แต่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กๆ คือ การพิมพ์จากแม่พิมพ์หุ่น ใช้สีทาด้านหลังของวัสดุแล้วนำมาประทับลงบนกระดาษจะได้ภาพพิมพ์เกิดขึ้น
  4. กิจกรรมประติมากรรม (Sculpture) ที่เหมาะสมกับเด็กเล็กๆ ก็คงจะเป็นงานดินเท่านั้น นอกนั้นก็ยังมีบ้างแต่ไม่เด่นชัด เช่น ประติมากรรมประกอบกล่องกระดาษ ประติมากรรมประกอบเศษไม้
  5. กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง (Crafts) หมายถึง กิจกรรมที่ครอบคลุมกว้างขวางมาก เช่น การทำภาพประดิษฐ์ ทำหน้ากาก หุ่น การถักทอไหมพรมด้วยนิ้วมืออย่างง่ายๆ เป็นงานที่เน้นให้เด็กเรียนรู้การทำงานที่มีกระบวนการ หรือมีขั้นตอนด้วย
- จะเห็นได้ว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่จัดให้กับเด็กได้นั้นมีหลายกิจกรรมซึ่งกิจกรรม ที่จัดให้กับเด็กล้วนเป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระตามความพอใจความคิดและจินตนาการ รู้จักการคิดแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาเด็กทุกด้านไปตามวัยอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคนซึ่งกิจกรรมการพิมพ์ภาพเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กได้มีโอกาสใช้ความคิด การสื่อความหมาย และสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะในรูปแบบที่ต้องการอันจะนำไปสู่ประสบการณ์พื้นฐานด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์และการเรียนรู้เรื่องต่างๆ ของเด็กต่อไป

2.6 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ฮิลเดเบรนต์ (เพ็ญทิพา อ่วมมณี. 2547: 42; อ้างอิงจาก Hildebrand. n.d.) มีทัศนะว่าการให้สื่อศิลปะอย่างต่อเนื่องแก่เด็ก มีความเหมาะสมผลเพียงพอเพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และเพื่อช่วยเด็กค้นหาสิ่งที่ยอมให้เด็กแสดงออกถึงความรู้สึก อารมณ์ และความคิดของเขาเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามก็ยังมีเหตุผลอื่นอีก ทักษะต่างๆที่พัฒนาขึ้นผ่านการใช้สื่อศิลปะเป็นได้ทั้งทักษะการเขียน และการอ่านเบื้องต้น บางครั้งก็เรียกว่า เริ่มอ่านออก เขียนได้ (Emerging literacy)

เบญญา แสงมะลิ (2546 : 119-131) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีวิธีการจัดที่แตกต่างกันออกไปการนำสื่อมาใช้ในกิจกรรมประเภทต่างๆ จึงมีหลายลักษณะที่แตกต่างกันออกไปและสื่อที่จะนำมาใช้สำหรับจัดกิจกรรมทางศิลปะให้แก่เด็กปฐมวัยได้แก่

1. วัสดุที่ซื้อได้ด้วยราคาถูก อาทิเช่น กระดาษบรู๊ฟ กระดาษสี สีฝุ่น ดินสอสี สีเทียนผ้าสำลี แป้ง กาวแผ่น กระดาษแข็ง ซอล์ก ลวดกำมะหยี่หรือลวดชนิดต่างๆ

2. วัสดุเหลือใช้ อาทิเช่น กล่องกระดาษ ถ้วยไอศกรีม จุกไม้ก๊อก ฝาน้ำอัดลม กระจกกระดาษ กระดาษหนังสือพิมพ์ ขวดพลาสติก เศษผ้า หลอดกาแฟ หลอดด้าย กระดาษห่อของขวัญ บัตรเชิญ เกล็ดปลา ลวดผูกถุงขนม ฯลฯ

3. วัสดุท้องถิ่น อาทิ เช่น ใบไม้ กะลา เปลือกมะพร้าว ก้านกล้วย ก้านมะพร้าวใบตอง ใบมะพร้าว ดอกกรรณิการ์ ดอกอัญชัน ฟาง เปลือกหอย ดิน หิน ทราย ฯลฯ

นอกจากนั้น ได้กล่าวถึงสื่อที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมประดิษฐ์เศษวัสดุ ได้แก่ กล่องกระดาษต่างๆ หลอดด้าย เศษผ้าต่างๆ เศษไหมพรม ลวดชนิดต่างๆ ฟาง อับยา ขวดพลาสติก กระป๋องนม กิ่งไม้แห้ง หรืออาจเป็นเศษวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น

สัญญาลักษณ์ สุวรรณรัมย์ (2533: 23) กล่าวในแนวทางเดียวกันว่า สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้น มีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็กซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสื่อ โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ดังนั้นในการจัดหาสื่อที่เหมาะสม จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษคือ

1. สื่อที่จะนำมาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ต้องเป็นสื่อที่หาง่าย และอยู่รอบๆตัวเด็ก
2. สื่อนั้นต้องมีความปลอดภัย เพราะเด็กเรียนรู้จากสื่อด้วยการสัมผัส
3. สื่อต้องมีราคาไม่แพง หาง่าย และประหยัดเวลา อาจเป็นสื่อที่หาง่ายได้จากภายในท้องถิ่น
4. สื่อที่นำมาใช้ต้องตรงกับเป้าหมาย ที่จะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และสร้างเสริมให้เด็กมีความพร้อมในการพัฒนาการทั้งสี่ด้านไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
5. สื่อนั้นต้องสะดวกต่อการนำมาใช้สอย สำหรับการปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะของเด็ก
6. สื่อที่นำมาใช้ต้องสอดคล้องกับวัย และความสามารถของเด็ก

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2532: 5) กล่าวว่า สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ประกอบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กวัยก่อนเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจัดวางไว้อย่างมีระเบียบ น่าใช้ เรามักพบเสมอว่าเด็กเล็กๆ ไม่รู้จะเริ่มต้นทำงานศิลปะอย่างไรดี แต่เมื่อเด็กเห็นอุปกรณ์หลายอย่างวางไว้บนโต๊ะก็เกิดความคิดที่จะอยากวาดหรืออยากทำกิจกรรมศิลปะทันทีซึ่ง สอดคล้องกับ พีระพงษ์ กุลพิศาล (2545: 191) ที่กล่าวว่า สื่อ วัสดุทางศิลปะเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นการทำงานศิลปะแก่เด็กเป็นอย่างมาก นอกเหนือไปจากประสบการณ์ทางการมอง และการสังเกต ซึ่งถ้าเราจัดเตรียมสื่อ วัสดุหลายๆ ชนิดให้เด็กเด็กจะวาดภาพหรือทำงานศิลปะได้ดีขึ้น เพราะสื่อ วัสดุเป็นสิ่งทำทำให้เด็กชอบงานศิลปะนั่นเอง

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545: 51) ได้กล่าวว่า การทำงานศิลปะกับเด็กๆนั้นวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ไม่ใช่หามาเพื่อการทำงานให้ผลงานดีเยี่ยม แบบผู้ที่ทำงาน แต่เด็กๆ จะมองดูวัสดุที่มีอยู่ แล้วนำมาผนวกเข้ากับประสบการณ์ของเขา ในการตัดสินใจเลือกวัสดุอุปกรณ์ประกอบการ

ทำงานศิลปะ ซึ่งผู้ใหญ่เองก็อาจจะคาดคิดไม่ถึง ฉะนั้นครูควรจัดหาวัสดุหลากหลายไว้แนะนำให้แก่เด็ก เมื่อถึงเวลาอันสมควรที่เขาสามารถทำได้ วัสดุอุปกรณ์ทุกชนิดมีส่วนสนับสนุนงานทางศิลปะ ครูควรรู้ว่าเด็กทุกคนต้องพัฒนาเทคนิคด้วยตนเองโดยอาศัยการให้โอกาส มองเห็นคุณค่า มีความรู้ดี และยืดหยุ่น ควรกำหนดกระบวนการในการใช้วัสดุอุปกรณ์ด้วย บางครั้งวัสดุอุปกรณ์หลายรูปแบบก็สามารถนำมาใช้ในห้องเรียนพร้อมๆ กันเพื่อให้โอกาสเด็กในการพัฒนาความสามารถในการแสดงออก ความเป็นระเบียบ

สื่อ อุปกรณ์สำหรับการทำงานทางศิลปะของเด็กปฐมวัยมีดังนี้

1. พู่กัน
  2. พู่กันหรือแปรงทาสี ขนาดยาว 9 นิ้ว ถึง 10 นิ้ว เหมาะสำหรับเด็กเล็กๆ
  3. กระดาษขาหยั่งระบายสี เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการระบายสี สำหรับให้เด็กได้ย่นวาดรูป ระบายสี เด็กจะสามารถเคลื่อนไหวแขนอย่างอิสระและสามารถถอยหลังมาดูภาพที่เขาวาดได้ทั้งยังอยู่ในระดับสายตาของเด็กด้วย
    1. ภาชนะใส่สี ภาชนะที่ใส่น้ำก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ควรใช้ถ้วยพลาสติก กระป๋องเล็กๆ หรือกล่องใส่ขนมที่ไม่ใช้แล้ว ทำเครื่องหมายสีบนภาชนะให้เด็กเห็น
    2. กรรไกร กรรไกรเป็นอุปกรณ์ที่เด็กชอบมากชนิดหนึ่ง กรรไกรที่จะนำมาให้เด็กใช้จะต้องเป็นกรรไกรปลายมน มีขนาดพอเหมาะกับมือเด็ก ไม่ทื่อ ง้างออกไม่ยาก หรือหลวมจนกระทั่งใช้ตัดกระดาษไม่ออก
    3. ลูกกลิ้ง เป็นอุปกรณ์ใช้กลิ้งหมึกหรือสี ใช้ในการพิมพ์มีลักษณะเป็นแท่งกลม หุ้มด้วยยาง มีด้ามถือ มีหลายขนาด ใช้กลิ้งทาสี หรือกลิ้งบนสีแล้วกลิ้งทับบนวัสดุเพื่อใช้ในการพิมพ์
    4. แผ่นฉลุรูปทรง เป็นอุปกรณ์สำหรับรูป มีขายตามร้านเครื่องเขียน ที่ทำขึ้นจากแผ่นพลาสติก เจาะเป็นรูวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมหรือรูปอื่นๆ ช่วยในการสร้างภาพ
    5. แผ่นกระดาษรองเขียน ทำจากไม้อัดหรือกระดาษอัด มีตัวหนีบกระดาษเพื่อใช้รองในการวาดรูป มีหลายขนาด ควรใช้ขนาดที่เหมาะสมสำหรับเด็ก มีน้ำหนักเบา เพื่อนำติดตัวไปวาดรูปนอกสถานที่
    6. เสื้อคลุมกันเปื้อน ใช้ผ้าหรือผ้าพลาสติกเป็นเสื้อคลุมให้เด็กใส่ ขณะทำกิจกรรมที่เปื้อนเปื้อนง่าย ให้มีขนาดที่เด็กสวมใส่สบายสะดวกในการใส่และถอดออก
- สรุปว่าสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กมีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสื่อ ดังนั้นสื่อที่จะจัดให้กับเด็กต้องเป็นสื่อที่หาง่าย และอยู่รอบตัวเด็ก มีความปลอดภัยราคาไม่แพงตรงกับเป้าหมายสอดคล้องกับวัย และความสามารถของเด็ก สื่ออุปกรณ์ที่จัดในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็ก มี พู่กัน กระดาษ ภาชนะใส่สี กรรไกรลูกกลิ้ง เสื้อคลุมกันเปื้อน

2.7 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็ก

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กนั้น ครูต้องจัดกิจกรรมที่สนองความต้องการ ให้เด็กได้แสดงออกตามความรู้สึกและความต้องการของตนเอง เมื่อเด็กทำกิจกรรมได้สำเร็จจุลวง จะช่วยเพิ่มพูนความมั่นใจและเกิดความภาคภูมิใจในผลสำเร็จของตน ตระหนักถึงคุณค่าของตนได้ บทบาทของครูจึงมีความสำคัญในการช่วยให้เด็กได้ รับการพัฒนาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ซึ่ง

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2531) กล่าวว่า ตามปกติการจัดกิจกรรมการสอน ศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่แยกตัวกิจกรรมอย่างเด่นชัดแต่จะให้เด็กเลือกทำตามความพอใจเฉพาะตนหรือกลุ่ม จึงจำเป็นต้องมีครูเป็นพี่เลี้ยงหลายๆ คนคอยช่วยดูแล กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมเดียวที่สามารถทำให้เด็ก ๆ มีประสบการณ์ในการทำงานสำเร็จได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงควรคำนึงถึงสิ่งดังต่อไปนี้

1. วางแผนล่วงหน้าตลอดเทอมว่าแต่ละสัปดาห์จะให้เด็กทำกิจกรรมอะไรตามลำดับความยากง่ายของกลวิธีการทำงานและความรู้โดยกำหนดจุดประสงค์และวิธีประเมินผลไว้ด้วยยิ่งดี

2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สภาพห้องเรียนและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับแผนที่วางไว้

3. ระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมควรระลึกเสมอว่า

3.1 กิจกรรมที่จัดให้นั้นเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียนเพียงพอหรือไม่

3.2 หลีกเลียงกิจกรรมที่让孩子ต้องทำแล้วมีผลงานเหมือนกันทั้งห้อง โปรดจำไว้เสมอว่าการทำงานศิลปะสร้างสรรค์คือการแสดงออกทางการรับรู้เฉพาะตน และอย่างสอนหลักหรือทฤษฎีทางศิลปะใดๆ ทั้งสิ้น

3.3 พฤติกรรมการทำงานศิลปะของเด็กเล็กๆ แต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนชอบนั่งทำงานที่โต๊ะ บางคนชอบนอนกับพื้น ควรให้อิสระอย่างเต็มที่ ถ้าเด็กทำงานด้วยความสุขห้องเรียนจะเจียบ

3.4 ให้โอกาสเด็กทำงานเป็นกลุ่มบ้างเพื่อฝึกประสบการณ์ทางสังคมให้แก่เขา

เลิศ อานันท์นะ (2535: 14) ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครู และผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษา ควรคำนึงถึงแนวความคิดดังต่อไปนี้

1. สอนด้วยความรัก

2. ยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน

3. หลีกเลียงการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงล้อเลียน เสียดสี หรือ ตำหนิ ติเตียนโดยตรง

4. ไม่จำเป็นต้องรีบร้อนแก้ไขผลงานศิลปะของนักเรียน แต่ควรพุดจาให้เกิดความคิดด้วยตัวเอง

5. อย่าแทรกแซงความคิดหรือตัดสินใจแก้ปัญหาแทนนักเรียน ทางที่ดี ควรส่งเสริมให้กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกให้มากที่สุด

6. ใช้คำพุดยั่วและทำท่ายให้เด็กแสดงออกแทนการออกคำสั่ง

7. วางแผนการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์เอาไว้ล่วงหน้า เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 186-189) กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ดังนี้

1. ให้การแนะนำให้ข้อเสนอแนะให้กำลังใจ ให้ข้อมูลย้อนกลับ และการยอมรับ
2. เลือกและวางแผนการจัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมตาม

ความสามารถของแต่ละคน

3. ส่งเสริม ยอมรับ และให้กำลังใจในความพยายามของเด็ก โดยใช้คำพูด คำชมเชยที่
ให้กำลังใจ และเสริมสร้างความรู้สึกที่ตัวเองมีค่าเช่น

- คุณครูชอบความคิดของหนู หรือ เป็นความคิดที่ดี
- หนูทำได้นะคะถ้าพยายามต่อไป หรือ หนูทำได้ดี
- หนูมีความพยายามดีมาก หรือ หนู ตั้งใจทำงานนั้นจริงๆ
- คุณครูชอบที่หนูทำงานจนสำเร็จ
- อะไรที่ทำให้ผลงานของหนูสวยเช่นนี้

4. หลีกเลี่ยงการถามถึงสิ่งที่เด็กวาด หรือ ผลิตว่าเป็นอะไร หรือ ภาพอะไร ซึ่งเป็น
การทำลายความมั่นใจของเด็ก เพราะเด็กอาจจะทำในสิ่งที่สามารถพูดถึงหรือตั้งชื่อได้ ซึ่งการให้เด็ก
พูดถึงผลงานอาจทำให้เด็กอาย เนื่องจากเด็กไม่สามารถพูดหรือบรรยายถึงผลงานของตนได้แต่
ครูควรถามว่า เด็กทำผลงานอย่างไรเป็นการเน้นกระบวนการ เด็กจะมีความพอใจในการทำงาน
มากกว่าตัวผลงาน

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ครูมีบทบาทสำคัญในการวางแผนการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระ คอยช่วยเหลือแนะนำเมื่อเด็กต้องการ ให้กำลังใจสนับสนุน และชมเชย ไม่ตำหนิผลงานเด็ก กระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหาเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ตลอดจนบันทึกผลงานและประเมินความก้าวหน้าของเด็ก

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ซึ่งได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ

แสตปป์ (Stapp. 1964: 52-58) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาของนักเรียนที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กันแต่นักเรียนที่เรียนศิลปะได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกที่ไม่ได้เรียนศิลปะ

วิลเลียม (William. 1917: 352-358) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มกับ คะแนนของหมวดวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปศึกษา และดนตรี ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับคะแนนรวมหมวดศิลปศึกษาและวิชาดนตรีมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

เคลลี (Kelley. 1986: 32-a) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศ

สมใจ ตังนิกร (2531: 46) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยในโครงการอนุบาลชนบทที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หมุนเวียนที่ไม่ได้จัดตามแบบการวัดประสบการณ์ แต่ใช้วัสดุแทนจากธรรมชาติที่มีอยู่โดยทั่วไปในท้องถิ่นสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กได้ดีกว่ากลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หมุนเวียนที่จัดตามแผนการวัดประสบการณ์

กรวิภา สรรพกิจจำนง (2531: 45) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนะและแบบอิสระพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบอิสระ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนะ

จงใจ ขจรศิลป์ (2532: 80) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมที่แตกต่างกัน พบว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระมีความคิดสร้างสรรค์ และมีความเชื่อมั่นสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ

อารี เกษมรัตน์ (2533: 209) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม และทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 60 คนซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่ายเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่มกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ตามปกติ 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ

สุทธิพรรณ ชีระพงษ์ (2534: 74) ได้ศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัย ที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและแบบครุไม่มีส่วนร่วม พบว่า 1) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม พบว่า ก่อนและหลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและแบบครุไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือแตกต่างกันกับการทดลอง 2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและแบบครุไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุไม่มีส่วนร่วม

ชไมมน ศรีสุรักษ์ (2540: 80) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน พบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผนปฏิบัติ ทบทวนก่อนและหลังทดลองมีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกันโดยหลังทดลองเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบปกติก่อนและหลังทดลองมีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกันโดยหลังทดลองเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผนปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ มีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกันโดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชนกพร ชีระกุล (2541: 51) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการ ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการมีทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ ส่วน พนิดา ชาดยามา (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยโดยการสร้างเรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า เด็กมีการเปลี่ยนแปลงการสื่อความหมายตามระยะเวลาดังนี้สัปดาห์ที่ 1 เด็กมีการพัฒนาการสื่อความหมายทุกด้าน ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนโดยมีการพัฒนาด้านการพูดมากเป็นอันดับแรก ในสัปดาห์ที่ 2-4 เด็กมีการพัฒนา การสื่อความหมายเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 1 ทุกด้าน โดยมีการพัฒนาการด้านการพูดและการฟังมากเป็นอันดับแรกสัปดาห์ที่ 5-7 เด็กมีการ

พัฒนาการสื่อความหมายเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 2-4 ทุกด้าน โดยมีการพัฒนาด้านการพูดและการฟัง มากเป็นอันดับแรก สัปดาห์ที่ 8 เด็กมีการพัฒนา การสื่อความหมายเพิ่มขึ้นจาก สัปดาห์ที่ 5-7 ทั้ง การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีพัฒนาที่ใกล้เคียงกันทุกด้าน

วารสารณ นาคะศิริ (2546: 47) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการคิดเชิงมีเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี ผลการศึกษาพบว่า การคิดเชิงมีเหตุผลของเด็กปฐมวัย หลังกาทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพ็ญทิพา อ่วมมณี (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ที่ช่วยลด กำมะหยี่สีในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของ เด็กปฐมวัยหลังทำกิจกรรมที่ใช้ลดกำมะหยี่สีในการทำ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อจำแนกรายด้านปรากฏว่าด้านการรับรู้ลักษณะของวัตถุ เมื่อมีการเคลื่อนย้ายหรือ เปลี่ยนมุมมองนั้นอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการจำแนกลักษณะของวัตถุที่อยู่คงที่ ด้านหา ความสัมพันธ์ของวัตถุสองสิ่งหรือมากกว่า ด้านการจัดหมวดหมู่วัตถุสองถึงสามมิติ และด้านการ จินตนาการเกี่ยวกับส่วนประกอบต่างๆ เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันนั้นอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วน ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังทำกิจกรรมที่ใช้ลดกำมะหยี่สีในการทำกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมที่ใช้ลดกำมะหยี่สีในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 01

สรุปได้ว่าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ สามารถพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน ร่างกายอารมณ์-จิตใจ สังคม และ สติปัญญา โดยเฉพาะการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยด้วย ดังนั้นการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จึงมีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์

3.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์

ศิลปะประดิษฐ์ ที่เขียนในปัจจุบันนั้นเป็นคำที่มักเขียนผิดซึ่งคำที่เขียนถูกต้องคือ ศิลป ประดิษฐ์ (สุพัชราภรณ์ ดาราวลี. 2550: 31; อ้างอิงจาก พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2546) ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (2532: 14 - 15) ได้ให้ความหมาย การประดิษฐ์ตกแต่งว่า งานประดิษฐ์ ตกแต่ง หมายถึง กิจกรรมที่ครอบคลุมกว้างขวางมาก ซึ่งบางครั้งยากที่จะสื่อออกมาให้เห็นความ แตกต่างจากงานวาดภาพ ระบายสี ภาพพิมพ์หรือประติมากรรม งานประดิษฐ์ตกแต่งที่เหมาะสม สำหรับเด็กก่อนวัยเข้าเรียนหรือวัยอนุบาลมีไม่มากนัก ที่พอจะยกตัวอย่างก็คือ การทำภาพปะติด การทำหน้ากากจากถุงกระดาษ การทำหุ่นจากถุงหรือกล่อง การฉีกกระดาษให้เป็นรูปร่างต่างๆ การ ประกอบเศษวัสดุการถักทอใหม่

พร้อมด้วยนิ้วมืออย่างง่าย ๆ ซึ่งแน่นอนว่าผู้สอนควรรู้ถึงขบวนการและเคยปฏิบัติด้วยตนเองมาก่อน สิ่งสำคัญที่ต้องกล่าวเป็นพิเศษคือผู้สอนจะต้องแนะนำอย่างดีเกี่ยวกับการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น การใช้กรรไกร กาว มีด ตลอดจนการเก็บรักษาทำความสะอาดเครื่องมือและบริเวณที่ทำกิจกรรมด้วย วิรุณ ตั้งเจริญ (2539:146) ได้ให้ความหมายว่า งานศิลปประดิษฐ์ หมายถึง กิจกรรมที่ต้องใช้ความรู้สึนึกคิดและจินตนาการการประดิษฐ์คิดค้นศิลปะในรูปแบบต่างๆ ประดิษฐ์คิดค้นทั้งในแง่ รูปทรง สี วิธีการ และเนื้อหาต่างๆ ให้ปรากฏขึ้น เป็นการส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ให้สวยงาม น่าสนใจและมีผลไปสู่การใช้ประโยชน์ในโอกาสต่างๆ ด้วย

3.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการกิจกรรมศิลปประดิษฐ์

นักการศึกษาได้ให้จุดมุ่งหมายเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปประดิษฐ์ไว้ ดังนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 146) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปประดิษฐ์ไว้ว่า

1. ส่งเสริมการริเริ่มสร้างสรรค์ศิลปะที่ต้องอาศัยการคิดสังเคราะห์ แก้ปัญหา การใช้วัสดุอุปกรณ์และกระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จลงได้ด้วยดี
  2. ส่งเสริมการปฏิบัติงานที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการแสดงออกให้กับเด็กเพราะความเชื่อมั่นยอมพาไปสู่ความสำเร็จ
  3. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่ต้องแก้ปัญหการทำงาน ต้องรู้จักปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และรู้จักประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ
- อารี พันธุ์มณี (2545: 200) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางการประดิษฐ์ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมความคิดและการถ่ายทอดออกมาเป็นผลงาน
2. ฝึกการแก้ปัญหา
3. ฝึกความขยันช่างคิดช่างทำ
4. ส่งเสริมความเป็นนักประดิษฐ์คิดค้น
5. ฝึกการทำงานด้วยตนเองตามล ำพัง

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปประดิษฐ์เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยจะเน้นให้เด็กเรียนรู้โดยการคิดสังเคราะห์ แก้ปัญหา เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องพื้นฐานของโครงสร้างรูปร่าง และยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการทางด้านความคิดอีกด้วย

3.3 พัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

พีรพงษ์ กุลพิศาล (2531: 29-32) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางศิลปะเป็นกระบวนการแสดงออกทางศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะของเด็ก ซึ่งปรากฏอยู่ในวัยงานจากวัยหนึ่ง ไปสู่อีกวัยหนึ่งอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาการดังกล่าวจัดดำเนินไปช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเข้าใจและความสามารถทางศิลปะ ประกอบกับสิ่งแวดล้อมและแรงจูงใจของแต่ละคน ดังจะเห็นได้จากพัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็กนั้น จะเริ่มต้นจากการเขียนภาพเป็นเส้นขยุกขยิกขาดการควบคุมดีขึ้น

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2540: 232) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะ เป็นพัฒนาการทั้งทางด้านความคิดและทักษะควบคู่กันไป พัฒนาการทางศิลปะของเด็กมีความพิเศษกว่าผู้ใหญ่ในเรื่องความสามารถทางกายด้านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว รวมทั้งความสามารถด้านสมองเชิงสร้างสรรค์และแสดงออกทางจินตนาการซึ่งมีค่าต่อพัฒนาการทางอารมณ์ จิตใจ และความคิดในเชิงบวก

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 117-118) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะคือการกำหนดอายุเมื่อก้าวถึงระดับขั้นพัฒนาการทางศิลปะเป็นการกำหนดขึ้นโดยประมาณเท่านั้นเพราะเด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการแตกต่างกันช้าหรือเร็วไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น สภาพการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม สภาพพัฒนาการทางร่างกายโดยสภาพส่วนรวมแล้วเด็กปฐมวัยจะสนุกสานกับกิจกรรมทางศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนภาพหรือการปั้นดินน้ำมันถ้าขาดการสนับสนุนเสริมสร้างพัฒนาการทางศิลปะของเด็กก็จะไม่พัฒนาไปอย่างเต็มที่

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1957: 86) เป็นผู้ที่ทำการค้นคว้าและศึกษาวิจัยขั้นพัฒนาการของเด็ก ตะวันตกด้วยการเก็บผลงานของเด็กในวัยต่างๆ มาศึกษาวิเคราะห์แยกขั้นพัฒนาการทางศิลปะและได้แบ่งขั้นทั้งหมด 5 ขั้น ทั้งนี้จะขอกกล่าวเพียง 2 ขั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน (scribbling state) ในขั้นนี้เด็กมีอายุประมาณ 2 - 4 ปีเป็นเด็กวัยก่อนเรียน เด็กสนุกอยู่กับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ ในขั้นนี้ยังแบ่งเป็น 4 ขั้นย่อยๆ อีก 4 ระยะดังนี้

1. ขั้นขีดเขียนแบบสะเปะสะปะ (Disordered scribbling) หมายถึง การขีดเขียนที่ไม่เป็นระเบียบ การลากเส้นของเด็กจะยุ่งเหยิงสับสนโดยไม่คำนึงว่าเป็นรูปอะไรทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่าการควบคุมกล้ามเนื้อของเด็ก ยังไม่เจริญพอ จึงยังไม่สามารถบังคับต่อไปเป็นไปด้วยความต้องการได้

2. ขั้นขีดเขียนเป็นเส้นยาว (Longitudinal or controlled scribbling) หมายถึง ระยะที่เด็กขีดเขียนเส้นนอนยาวๆ ได้เป็นขั้นที่พัฒนามากกว่าขั้น ที่ขีดเขียนไม่เป็นระเบียบ

3. ขั้นขีดลากเป็นวงกลม (Circular scribbling) หมายถึง ขั้นที่เด็กสามารถขีดเขียนได้เป็นวงกลม เด็กเคลื่อนไหวได้ทั้งแขนแล้ว แสดงว่ากล้ามเนื้อเริ่มแข็งแรงขึ้น อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นระยะที่ 2 - 3 ของขั้นขีดเขียนนี้ เป็นขั้นของการขีดเขียนที่ควบคุมได้ (controlled scribbling) ซึ่งเป็นขั้นพัฒนาการที่สำคัญมากเพราะเป็นเครื่องมือให้เห็นว่าเด็กได้ค้นพบ ได้มองเห็น และเริ่มมีการควบคุมการ

ขีดเขียนได้ เด็กจะเริ่มสนุกสนานกับการควบคุมกล้ามเนื้อให้ขีดเขียนเป็นเส้นต่างๆ ทั้งในแนวตั้ง แนวนอน วงกลม ขยุกขยิก

4. ขั้นให้ชื่อรอยขีดเขียน (Naming scribbling) หมายถึง ระยะเวลาที่เด็กเขียนอะไรลงไป แล้วก็ให้ชื่อว่าสิ่งที่เด็กเขียนนั้นชื่ออะไร คืออะไร เด็กเริ่มใช้ความคิดคำนึงในขีดเขียนภาพวัตถุ สัตว์หรือคน สิ่งที่เด็กเขียนจะไม่ใช่ภาพที่ถูกต้องหรือมีรูปร่างในสายตาของผู้ใหญ่ แต่มีความหมายสำหรับเด็ก เด็กจะพอใจและสนุกสนานกับสิ่งที่เขาเขียนขึ้น ขั้นนี้จะเป็นขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อในการวาดภาพของเด็กต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย ขั้นสอนสัญลักษณ์ (Pre – Schematic stage) ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 4 - 7 ปี เป็นขั้นเริ่มต้นของการแสดงออกที่มีความหมายภาพสิ่งของสิ่งต่างๆ เด็กอาจจะเขียนได้หลายๆ แบบ ตัวอย่างเช่น ภาพคนที่เด็กเขียน วันหนึ่งอาจจะไม่เหมือนภาพที่เขียนไว้ในวันต่อๆ ไป ซึ่งภาพที่เด็กเขียนอาจจะไม่ครบถ้วนตามที่เขารู้แสดงว่าในระยะนี้โลกที่เด็กเห็นหรือรู้แตกต่างจากโลกที่เขียนภาพ ลักษณะที่เด็กเขียนภาพในขั้นนี้อาจสังเกตได้ง่ายจากส่วน ประกอบภาพในภาพ 4 อย่าง เช่น

1. เด็กจะเขียนภาพคนโดยในช่วงกลมเป็นสัญลักษณ์ของหัว มีเส้นตรงยาวๆ แทนแขนขา ลำตัว ยังไม่มีรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับหน้าตา มีแต่เส้นที่แทนสัญลักษณ์ของส่วนนั้นๆ เท่านั้น
2. สีที่เด็กใช้ในขั้นนี้การใช้สีของเด็กจะไม่เป็นไปตามธรรมชาติ สีที่เด็กใช้เขียนภาพกับสีที่เด็กเห็นจริงๆ จะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะเด็กใช้สีตามอารมณ์ แต่ว่าสีไหนจะสะดุดตาหรือเด็กชอบสีไหนเป็นพิเศษก็จะใช้สีนั้นซึ่งไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง
3. ดูจากช่องว่างหรือช่องไฟในแผ่นกระดาษที่เด็กเขียน เด็กยังไม่เข้าใจว่าควรเขียนรูปตรงไหนจึงจะเหมาะสมแต่จะวางลงไปโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ตรงไหนมีช่องว่างเด็กก็จะเขียนสิ่งต่างๆ ลงไป
4. การออกแบบในขั้นนี้เด็กยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบ ดังนั้น ภาพที่เด็กเขียนจึงไม่มีอะไรแสดงถึงการออกแบบ

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัย เป็นการพัฒนาที่มีลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น การอบรมเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม การส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้อง พร้อมทั้งการสนับสนุนทางด้านร่างกาย โดยเฉพาะในเรื่องการให้กำลังใจเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.4 หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

เยาเวพา เตชะคุปต์ (2528: 96) ศิลปะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปของรูปภาพหรือสิ่งของเด็กจะใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึกและคิดออกมาเป็นผลงาน การจัดกิจกรรมให้แก่เด็กจะช่วยให้เด็กมีโอกาสค้นคว้า ทดลองและสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นและโลกที่อยู่รอบตัวเขาได้เข้าใจ

กรมวิชาการ (2542: 23) กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเด็กในวัยแรกเกิดถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน

ดังนั้นการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา จึงควรยึดหลักการดังนี้

1. กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน ควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ

2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุล คือ มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม

4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

5. กิจกรรมที่จะควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ และผู้ใหญ่

สัญญาลักษณ์ สุวรรณรัตน์ (2533: 15) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมทางศิลปะว่าในการจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็ก ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยใช้กิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก การเลือกกิจกรรม ควรเลือกกิจกรรมที่ช่วยฝึกให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต คิดหาเหตุผล ฝึกการสร้างสรรค์ ฝึกลักษณะนิสัย ฝึกความพร้อมในการเรียนและช่วยให้เด็กได้พัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน

ชัยณรงค์ เจริญพานชกุล (2532: 7) กล่าวว่า กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน แบ่งแยกออกเป็น 5 สาขาใหญ่ๆ คือ

1. กิจกรรมวาดเส้น (Drawing)
2. กิจกรรมระบายสี (Painting)
3. กิจกรรมภาพพิมพ์ (Paint making)
4. กิจกรรมประติมากรรม (Sculpture)
5. กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง (Crafts)

สรุปได้ว่า หลักการจัดกิจกรรมศิลปะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกประสาทสัมผัส ฝึกการสร้างสรรค์ โดยครูจะเป็นผู้จัดกิจกรรมทางศิลปะให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็กเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน ทำงานร่วมกันและปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้เด็กได้แสดงออกทางด้านความคิดและช่วยให้เด็กได้พัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

3.5 ความหมายและความเป็นมาของกระดาษ

กระดาษ หมายถึงวัตถุแผ่นบาง ๆ โดยทำมาจากใยเปลือกไม้ ฟาง เศษผ้า และอาจมีส่วนผสมอย่างอื่นเพื่อช่วยให้คุณสมบัติของกระดาษดีขึ้น กระดาษเริ่มเมื่อประมาณ 5,000 ปีแล้วมา ชาวอียิปต์โบราณได้คิดค้นวิธีการทำกระดาษขึ้นจากต้นกกชนิดหนึ่งซึ่งมีชื่อเรียกว่า “ไซเปอร์ส ปาไปรัส (Cyperus papyrus)” ต้นกกชนิดนี้ขึ้นตามริมฝั่งแม่น้ำไนล์มีความสูง 2 ถึง 3 เมตร โดยประมาณ ชาวอียิปต์นำต้นกกมาตัดให้ได้ขนาดตามขนาดกระดาษที่ต้องการเสร็จแล้วลอกเปลือกออกวางเป็นแนวสานขัดเข้าด้วยกัน แล้วจึงนำไปแช่ในน้ำจนนุ่มทุบให้ส่วนที่สานกันอยู่ให้แบนเป็นแผ่นติดกัน ตากให้แห้ง สูดทำยใช้หินขัดผิวให้เรียบ แล้วนำมาใช้เขียนหนังสือหรือภาพต่าง ๆ กระดาษที่ได้นี้ถูกเรียกตามชื่อต้นกกว่า “ปาไปรัส (Papyrus)” เนื่องจากต้นกกชนิดนี้เจริญเติบโตขึ้นได้ในสภาพภูมิอากาศแถบแม่น้ำไนล์ การผลิตกระดาษปาไปรัสจึงมีมากในแถบแม่น้ำไนล์ ในยุคสมัยของกรีกและโรมัน ได้มีการนำหนังสัตว์ที่เรียกว่า “พาร์ชเมนต์ (parchment)” มาใช้ในการจารึกหนังสือนอกเหนือจากการใช้กระดาษปาไปรัสซึ่งนำเข้าจากอียิปต์ที่มีราคาสูงและเกิดการขาดแคลนอันมีสาเหตุมาจากต้นกกที่ใช้ทำกระดาษมีจำกัด กรรมวิธีการทำพาร์ชเมนต์เริ่มจากการนำหนังสัตว์เช่น หนังวัว หนังแกะ หรือหนังแพะมาแช่ในน้ำประมาณ 1 วัน เพื่อขจัดเลือดและสิ่งสกปรกออก จากนั้น นำหนังสัตว์ที่ได้ไปแช่ในอ่างที่เป็นสารละลายประเภทต่างไม่ต่ำกว่า 1 สัปดาห์เพื่อขจัดขนออก นำหนังสัตว์ดังกล่าวไปขึงให้ตึงกับกรอบไม้ ผึ่งให้แห้ง ใช้มีดขูดขนที่ยังหลงเหลืออยู่ให้หลุดออกและเป็นการทำให้ผิวเรียบ มีความหนาที่สม่ำเสมอ หนังสัตว์ซึ่งมีส่วนประกอบของคอลลาเจน (Collagen) เป็นส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายกาว เมื่อเวลาแห้งจึงทำให้หนังสัตว์คงรูปเป็นแผ่นอยู่ได้และสามารถนำไปใช้งานต่อไป พาร์ชเมนต์ที่มีคุณภาพดีมีชื่อเรียกว่า “เวลล์ม

(vellum)” ซึ่งจะมีผิวที่เรียบ ทนทาน เหมาะสำหรับการใช้ในการขีดเขียน ต่อมาได้มีการพัฒนาพาร์ชเมนต์ให้เหมาะกับการใช้ขีดเขียนมากขึ้น โดยคิดค้นให้พาร์ชเมนต์ที่มีความขาวขึ้น เรียบขึ้น ตลอดจนสามารถรับหมึกได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีการยอมให้พาร์ชเมนต์มีสีต่าง ๆ ด้วยเช่น สีน้ำเงิน เขียว แดง ส้มผู้ที่มีส่วนสำคัญในการคิดค้นการทำกระดาษจนเป็นที่นิยมและเป็นหลักในการพัฒนาจนถึงปัจจุบันกลับเป็นชาวจีน ประมาณปี ค.ศ. 105 ชาวจีน ผู้หนึ่งมีชื่อว่า “โจหลุน” ได้นำเศษผ้าชีริ้วเก่า เศษไม้มาต้มกับน้ำ และทุบจนเปื่อยอยู่ในน้ำเป็นเยื่อกระดาษ นำน้ำเยื่อดังกล่าวมาเทลงบนตะแกรงผ้าแล้วเกลี่ยให้ทั่ว ส่วนของน้ำจะซึมผ่านตะแกรงเหลือแต่เยื่อกระดาษที่ยังเปียกอยู่ เมื่อนำไปตากแดดให้แห้งก็สามารถลอกและนำมาใช้เขียนได้ ต่อมาโจหลุนได้คิดค้นวิธีการทำกระดาษให้ดีขึ้น โดยใช้ตะแกรงจุ่มลงในอ่างที่มีน้ำเยื่ออยู่ แล้วค่อย ๆ ช้อนเอาเยื่อกระดาษขึ้นมาก่อนจะนำไปตากแห้งและใช้งาน วิธีนี้ทำให้กระดาษที่ได้มีความหนาสม่ำเสมอขึ้น กระดาษที่ได้จากการทำด้วยวิธีของโจหลุนจะมีความเหนียวขึ้นกว่าวิธีของชาวอียิปต์เนื่องจากการเรียงตัวของเส้นใยต่าง ๆ ไม่เป็นระเบียบ การใช้กระดาษที่ผลิตโดยวิธีดังกล่าวเริ่มแพร่หลายขึ้นในประเทศจีน หลังจากนั้นก็ถูกเผยแพร่ต่อไปยังเกาหลี ญี่ปุ่น เอเชียกลาง อาหรับ และไปยังยุโรป มีการตั้งโรงผลิตกระดาษตามเมืองใหญ่ ๆ หลายแห่ง สำหรับที่อาหรับ การทำกระดาษจะทำจากเศษผ้าเก่าเป็นวัตถุดิบเสียส่วนใหญ่เนื่องจากขาดแคลนเยื่อไม้ ประกอบกับเครื่องมือที่ใช้ทำกระดาษไม่ค่อยดีนัก กระดาษที่ได้จึงถูกปรับปรุงโดยนำไปเคลือบด้วยแป้ง ทำให้กระดาษของชาวอาหรับมีสีขาวและเหมาะกับการใช้ขีดเขียนได้ดีขึ้น กระดาษของชาวอาหรับจะถูกนำไปจำหน่ายในยุโรปซึ่งมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ กรรมวิธีการผลิตกระดาษในยุคนี้มักถูกเก็บเป็นความลับไม่เป็นที่เปิดเผย ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ชาวอิตาลีคนได้ พัฒนาการผลิตกระดาษให้ดีกว่าที่ทำจากอาหรับโดยเน้นพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในขบวนการผลิตประเทศอื่น ๆ ในยุโรปก็มีการพัฒนากรรมวิธีการผลิตกระดาษเรื่อยมาจนมีการนำเครื่องจักรมาช่วยในกาผลิต โดยในปี ค.ศ. 1490 ได้มีการตั้งโรงงานผลิตกระดาษด้วยเครื่องจักรขึ้นที่เมือง เฮอฟอร์ดไชร์ (Hertfordshire) ประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1798 ชาวฝรั่งเศสชื่อ เอ็ม ดีโดต์ (M. Didot) ได้ประดิษฐ์เครื่องจักรผลิตกระดาษแบบอัตโนมัติเครื่องแรก ในปี ค.ศ. 1807 ที่ประเทศอังกฤษ พี่น้องตระกูลโฟร์ดริเนียร์ (Fourdrinier) และทีมงานได้นำแนวคิดของ นิโคลัส หลุยส์ โรเบิร์ต (Nicholas Loius Robert) ผู้ซึ่งเคยทำงานอยู่ในโรงผลิตกระดาษของเอ็มดีโดต์ มาสร้างเครื่องจักรผลิตกระดาษม้วนได้สำเร็จ และเครื่องจักรนี้ได้ถูกตั้งชื่อในภายหลังว่า “เครื่องโฟร์ดริเนียร์” ซึ่งถือเป็นเครื่องต้นแบบสำหรับเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตกระดาษจนถึงปัจจุบันสำหรับเยื่อกระดาษซึ่งเดิมที่ใช้เศษผ้ามาเป็นวัตถุดิบ เมื่อมีความต้องการกระดาษมากขึ้น เศษผ้าเริ่มขาดแคลน จึงมีการทดลองใช้วัสดุอื่นมาเพื่อแทน เช่น ปอ ชังข้าวโพด อ้อย ไม้ เปลือกไม้ เนื้อไม้ จนพบว่าเยื่อที่ทำจากเนื้อไม้ยืนต้นเหมาะที่จะนำมาทำกระดาษที่สุด การผลิตกระดาษในปัจจุบันมีการใช้เยื่อไม้หลายชนิดเข้าด้วยกัน เยื่อใยยาวมักจะได้มาจากต้นสนซึ่งจะช่วยเรื่องความเหนียวของกระดาษ เยื่อใยสั้นอาจจะใช้เยื่อของต้นยูคาลิปตัส โดยนำเนื้อไม้มาสับเป็นชิ้นเล็ก ๆ นำไปบดหรือย่อย ฟอกจนเป็นน้ำเยื่อเข้าสู่กระบวนการ

ผลิตภัณฑ์กระดาษต่อไปในปัจจุบันมีการผลิตกระดาษหลากหลายชนิดเพื่อนำไปใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันนอกจากจะใช้เพียงเพื่อการขีดเขียน เช่น เพื่อนำไปใช้ทำบรรจุภัณฑ์ วัสดุก่อสร้าง (ฝ้าผนัง) ใช้ในการพิมพ์ ทำปกหนังสือ ทำงานศิลปะ หรือแม้กระทั่งใช้เป็นกระดาษสุขภัณฑ์

3.6 ประเภทของกระดาษที่ใช้ในงานประดิษฐ์

กระดาษเป็นวัสดุที่หาง่าย พบเห็นได้โดยทั่วไปมีสีสันทันอยู่ในตัวเอง และอาจจะมีสีสันทันจากการพิมพ์ สามารถนำมาใช้แทนค่าสีต่าง ๆ ตามต้องการมีความบาง ฉีก ตัดหรือทำให้เป็นรูปร่างรูปทรงต่าง ๆ ได้ง่ายมีมากมายหลายชนิดและมากมายหลายสี ทั้งที่หาซื้อจากท้องตลาดและเลือกเก็บจากสิ่งของไร้ค่า ช่วยให้สามารถเลือกมาใช้งานได้ตามต้องการ กระดาษสามารถนำมาประดิษฐ์เป็นงานศิลปะสร้างสรรค์ได้หลากหลาย แบบ 2 หรือ 3 มิติได้ กระดาษมีความคงทน ถาวรสามารถเก็บรักษาไว้ได้ในระยะเวลาอันนานมีน้ำหนักเบา เชื่อมต่อกันได้ด้วยสิ่งของหลายอย่างเช่น แป้งเปียก กาว หรือวัสดุและสารเคมีที่มีความเหนียวอื่น ๆ

กระดาษที่ใช้ในงานประดิษฐ์ ได้แก่

1. กระดาษโปสเตอร์หนา มีความหนาแข็ง และยังมีสีพิมพ์ฉาบอยู่ที่ด้านหน้าของกระดาษ เหมาะสำหรับใช้เป็นพื้นหลังของภาพที่ต้องการให้มีสีสันทันแตกต่างออกไป หรือใช้เป็นภาพที่ต้องการความแข็งแรง
2. กระดาษสีชนิดต่าง ๆ หมายถึงกระดาษสีในตัวหรือกระดาษที่ได้รับการเคลือบสีทั้งหมด สามารถนำมาใช้ในการประดิษฐ์และสร้างสรรค์ได้ทั้งสิ้น
3. กระดาษการ์ด (เทา-ขาว) มีลักษณะหนา เนื้อยุ่ย ยุ่นสามารถกดบีบให้ยุบลงได้ เหมาะสำหรับใช้เป็นพื้นหลังปะติดภาพ หรือใช้ในงานดุนให้เกิดรูปและลวดลาย
4. กระดาษโปสเตอร์บาง มีลักษณะเช่นเดียวกับกระดาษโปสเตอร์หนา ต่างกันตรงที่มีความบางกว่า ไม่สามารถนำมาทำพื้นหลังได้ ส่วนใหญ่ใช้สำหรับตัดเป็นรูปนำมาติดลงบนพื้นหลัง
5. กระดาษโปสเตอร์สองหน้า มีราคาแพง เพราะเนื้อกระดาษหนา แน่น มีสีสันทันสวยงาม และมีพื้นผิวบนเนื้อกระดาษ นำมาใช้ในกรณีต้องการงานที่แสดงความภูมิฐาน และมีราคา
6. กระดาษสีซอล์ก ปกติใช้สำหรับเขียนสีซอล์ก แต่ที่มีสีหม่นหนักไป ทางดำและเทา ซึ่งไม่ค่อยมีใช้ในกระดาษชนิดอื่น
7. กระดาษชำระ หรือกระดาษทิชชู เนื้อยุ่ย บาง นุ่ม ใช้งานที่ต้องการความนุ่มอ่อนไหว เช่นดอกไม้ เสื้อผ้า
8. กระดาษสา มีลักษณะบาง ยุ่ย มองเห็นเส้นเยื่อของกระดาษ เหมาะสำหรับใช้งานที่ต้องการความอ่อนนุ่ม เช่น ก้อนเมฆ หรือขนสัตว์

9. กระดาษแก้ว มีความใส โปร่งแสงและมีสีสันทหลายสี ใช้ในงานที่ต้องการแสดงความมัน วาว หรือให้แสงลอดผ่าน

กระดาษที่เลือกหาจากวัสดุไร้ค่าได้แก่

1. กระดาษแม็กกาซีนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เลือกใช้เฉพาะส่วนที่มีสีสันท นำมาแทนค่าสีของภาพที่ต้องการได้เช่นเดียวกัน กระดาษสีทั่วไป ตัวอักษรที่พิมพ์อยู่ยังจะช่วยให้เกิดความสวยงามอีกลักษณะหนึ่งด้วย

2. กระดาษหนังสือพิมพ์ ในกรณีที่ต้องการสร้างสรรค์งานที่ไม่มีสีสันทมากนักหรืองานที่จำเป็นต้องใช้กระดาษจำนวนมากเพื่อแสดงความสวยงามของรูปทรง เช่น งานปั้นกระดาษหรือขยายกระดาษ

3.7 บทบาทของครูในการสอนศิลปะประดิษฐ์

การ์ตเนอร์ (อัญชุลีกร อัมพรตล. 252: 28; อ้างอิงจาก Gardner. 1980) กล่าวว่า ความสามารถตามธรรมชาติของเด็กในด้านศิลปะจะปรากฏให้เห็น ซึ่งผู้ใหญ่จะต้องไม่ก้าวก่ายเพราะจะทำให้ความสามารถด้านการสร้างสรรค์ของเด็กหยุดชะงัก หากแต่ให้การสนับสนุนทั้งด้านเครื่องมือ และการให้กำลังใจ บุศรินทร์ สิริปัญญาธร (2545: 19) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะควรให้คำแนะนำหรือบอกแนวทางเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การสอนกิจกรรมศิลปะโดยตรงก่อให้เกิดผลเสียควรจะสนับสนุนให้เด็กมีการค้นพบกระบวนการทางศิลปะด้วยตนเองให้โอกาสเด็กได้ค้นคว้าอย่างกว้างขวาง โดยการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่หลากหลายให้เด็ก การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์น้อยนับว่า เป็นการจัดศิลปะที่ไม่เหมาะสมอย่างมาก ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media) เป็นการค้นพบทางที่เป็นไปได้ของนักศิลปะในการใช้วัสดุและวิธีการหลากหลายมากขึ้นในการทำศิลปะมากขึ้น เช่น การใช้สีน้ำกับสีเทียนระบายด้วยกัน การปะติดกับการระบายสี การเย็บกรอบวาดภาพระบายสี ซึ่งเป็นการผสมผสานอย่างสร้างสรรค์ไม่มีที่สิ้นสุด ครูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างให้กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้เทคนิคการสอนศิลปะที่สำคัญ

เลิศ อานันทนะ (2535: 14 - 15) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูและผู้ปกครองไว้ ดังนี้

1. สอนด้วยความรัก
2. ยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน
3. ไม่จำเป็นต้องรีบร้อนแก้ไขผลงานศิลปะของนักเรียน ทางที่ดีควรส่งเสริมให้กล้าคิด

กล้าทำ และกล้าแสดงออกให้มากที่สุด

4. อย่าแทรกแซงความคิดหรือตัดสินใจแก้ปัญหาแทนนักเรียนทางที่ดีควรให้นักเรียนได้แสดง ออกอย่างอิสระ

5. ใช้คำพูดยั่วยุ และท้าทายให้แสดงออกแทนการออกคำสั่ง

6. วางแผนการจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์เอาไว้ล่วงหน้า เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระภายใต้บรรยากาศของความรัก ความอบอุ่นและเป็นกันเอง จะทำให้นักเรียน เกิดความรู้สึกว่าปลอดภัย ได้รับความคุ้มครองปกป้อง และส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออกในที่สุด

ข้อควรคำนึงในการสอนศิลปะเด็กปฐมวัย

1. หลีกเลี่ยงการให้แบบอย่างหรือจุดเป็นภาพ และสมุดภาพพระบายสีแก่เด็ก เพราะ สิ่งเหล่านั้นทำให้เด็กสูญเสียความคิดสร้างสรรค์
  2. ต้องช่วยพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองให้แก่เด็ก โดยการทำให้เด็กรู้ว่าครูมีความจริงใจกับเขา ทำให้เขารู้ว่าเขาควรจะมีใจในตัวเขาที่เขาทำได้ด้วยตัวของเขาเอง พูดกับเด็กบ่อยๆ ว่า “หนูทำได้” จะทำให้เด็กเกิดความพยายามและไม่กลัวที่จะแสดงออก
  3. เข้าใจผลงานของเด็ก ทำให้เด็กรู้ว่าครูเห็นคุณค่าในงานที่เขาทำ อย่างบังคับหรือคาดคั้นเอาความหมายและไม่กลัวที่จะแสดงออก
  4. ครูจะต้องไม่แก้ไข หรือลบผลงานให้เด็กเสียเอง ครูเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ และช่วยเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ให้แนะนำ สาธิตให้ดู เมื่อเด็กใช้เป็นครั้งแรก
    1. ไม่ควรวิจารณ์งานศิลปะของเด็ก หากเป็นการประเมินผลจะมีวิธีการประเมิน โดยเฉพาะเด็กๆ ควรมีอิสระที่จะแสดงความรู้สึกนึกคิดของเขาโดยปราศจากความกลัว บทบาทของผู้สอนคือ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ให้เขา และทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานด้วยตนเอง
    2. การทำให้ผู้ปกครองเห็นคุณค่าของงานเด็ก จะช่วยทำให้เกิดความต้องการสร้างสรรค์งานต่างๆ
    3. ควรขยายประสบการณ์ทางศิลปะของเด็กด้วยการพาไปทัศนศึกษาแหล่งที่แสดงผลงานศิลปะ หรือขอยืมภาพวาด หรือสไลด์เกี่ยวกับศิลปะนำมาให้เด็กดูในห้องเรียนบ้างถ้าทำได้
- จะเห็นได้ว่าครูและผู้ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะและการสอนศิลปะของครูก่อให้เกิดความเจริญงอกงามของพัฒนาการทางด้านกระบวนการคิดและด้านต่างๆ ของเด็ก และยังเป็นโอกาสเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ

3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะและศิลปประดิษฐ์

งานวิจัยในต่างประเทศ

แสตปป์ (Stampp, 1964: 5258-4) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาของนักเรียนที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กันแต่เด็กที่เรียนศิลปะได้คะแนน แนวความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกที่ไม่เรียนศิลปะ

ครอลล์ (Krall. 1982: 5258 – A) ได้ศึกษาเครื่องการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิชาศิลปะของครูในโรงเรียนคริสต์ศาสนาในการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติพบว่า ครูสามารถช่วยเด็กให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้ดีขึ้นโดยใช้สื่อทางศิลปะและความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในประเทศ

จิตติพร พิษณุกุล (2538: 63) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่ม กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบรายบุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปริยานุช จุลพรหม (2547: 67) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กรวมวัยด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของเด็กรวมวัยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรีแพร จันทราภิรมย์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพด ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพดสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตนา นิสกุล (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยน้ำตาลไอซิ่ง ผลการศึกษาพบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยน้ำตาลไอซิ่ง สูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยน้ำตาลไอซิ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์นั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่ควรจัดให้กับเด็ก เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ให้กับเด็ก ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เนื่องจากกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า แล้วเกิดการเรียนรู้กระบวนการคิดจินตนาการ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 3 ห้อง 90 คน โรงเรียนอนุบาลโชคชัยเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลโชคชัย เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1. สุ่มนักเรียนมาจำนวน 1 ห้อง จากนักเรียน 3 ห้อง
2. ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เลือกได้ในข้อ 1 เพื่อเรียงลำดับนักเรียนตามคะแนนความคิดสร้างสรรค์จากมากไปหาน้อย
3. เลือกนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์น้อยจากอันดับสุดท้ายขึ้นมา 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DP (Test of Creative Thinking-Drawing Production) ของเฮลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban.1986: 138-155)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้
  - 1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสร้างสรรค์ของ วราภรณ์ นาคะสิริ (2546) ประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล (2547) วราภรณ์ กั้นประชา (2548) รัตนา นิสมกุล (2550) ศรีแพร จันทราภิรมย์ (2550) สมศรี เมฆไพบูลย์วัฒนา (2551)
  - 1.2 กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของเยาวพา เดชะคุปต์ (2542)
  - 1.3 ศิลปะศึกษาของวิรุณ ตั้งเจริญ และ สุรพล ชันธุสฎ (2543)
  - 1.4 กิจกรรมศิลปะ สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของ สัตยา สายเชื้อ (2541)
  - 1.5 ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยของสิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545)
  - 1.6 คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ของกรมวิชาการ
  - 1.7 ศึกษามาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 - 2553)
2. สร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษซึ่งมีรายละเอียดดังนี้
  - 2.1 ชื่อกิจกรรม โมบายสายรุ้ง
  - 2.2 จุดประสงค์ของการทำกิจกรรม
    - 2.2.1 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
    - 2.2.2 เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและการกล้าแสดงออก
    - 2.2.3 เพื่อส่งเสริมการทำงานอย่างตั้งใจ
  - 2.3 ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม
    - 2.3.1 สร้างข้อตกลงก่อนทำกิจกรรมโดยให้สัญญาว่าก่อนหมดเวลาจะเคาะจังหวะเพื่อแสดงว่าหมดเวลาแล้วและเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วควรเก็บอุปกรณ์และล้างมือให้สะอาด
    - 2.3.2 เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระครูคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ
    - 2.3.3 นำผลงานที่ประดิษฐ์เรียบร้อยแล้วโชว์ที่มุมผลงาน

2.4 ชั้นสรุป

เด็กเล่าถึงชิ้นงานของตนเองจากการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

2.5 ชั้นประเมินผล

2.5.1 สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กทำกิจกรรม

2.5.2 สังเกตการจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

2.5.3 สังเกตความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

2.6 วัสดุ – อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม

2.6.1 แกนทิชชู

2.6.2 กระดาษสีโปสเตอร์ กระดาษแก้ว กระดาษห่อของขวัญ กระดาษนิตยสาร

2.6.3 กาว กรรไกร เชือก

3. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมโดยใช้เกณฑ์การตัดสิน 2 ใน 3 ท่านของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกัน ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

3.1 อาจารย์ปัฐมาภรณ์ เดชะไกรศยะ อาจารย์ ชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนสาธิต
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

3.2 อาจารย์อนินทิตา โปชะกฤษณะ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสยามสามไตร
สุขุมวิท 89/1 กรุงเทพมหานคร

3.3 รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม ข้าราชการบำนาญ อดีตอาจารย์ผู้สอน
วิชาศิลปะ โรงเรียนสาธิตศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร(ฝ่ายประถม)

4. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดยปรับแก้ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมให้เน้นที่ตัวเด็กมากขึ้น ปรับสื่อกระดาษที่ใช้ประดิษฐ์ให้หลากหลาย

5. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษที่ปรับปรุงแก้ไข

6. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้วไปจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

ตาราง 1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

สัปดาห์	วัน	ชื่อกิจกรรม	กระดาษที่ใช้ประดิษฐ์
1	อังคาร	หน้ากากสวนสัตว์น้อยน่ารัก	กระดาษสีโปสเตอร์ กระดาษ
	พุธ	มงกุฏเทวดาและนางฟ้า	แก้ว กระดาษห่อของขวัญ
	พฤหัสบดี	โมบายลูกบอลหลากสี	กระดาษนิตยสาร
2	อังคาร	ต.เต้าน้อยทับกระดาษ	ถุงกระดาษสีน้ำตาล กระดาษสี
	พุธ	กระถางปลูกรัก	โปสเตอร์ กระดาษสา กระดาษ
	พฤหัสบดี	กรอบรูปแสนสวย	นิตยสาร กระดาษตะกั่ว
3	อังคาร	ตุ๊กตาแก้วกระดาษ	กระดาษสา กระดาษแก้ว
	พุธ	หมวกใบน้อย	กระดาษห่อของขวัญ กระดาษ
	พฤหัสบดี	แกนทิชชูเก็บดินสอ	นิตยสาร กระดาษหนังสือพิมพ์
4	อังคาร	ตุ๊กตาหุ่นนิ้วมือ	กระดาษสีโปสเตอร์ กระดาษ
	พุธ	ตุ๊กตาหุ่นมือ	แก้ว กระดาษห่อของขวัญ
	พฤหัสบดี	ถุงแปลงร่าง	กระดาษนิตยสาร
5	อังคาร	หน้ากากแฟนซี	ถุงกระดาษสีน้ำตาล กระดาษสี
	พุธ	มงกุฏเจ้าหญิงเจ้าชาย	โปสเตอร์ กระดาษสา กระดาษ
	พฤหัสบดี	โมบายสัตว์น้อยน่ารัก	นิตยสาร กระดาษตะกั่ว
6	อังคาร	ตุ๊กตาตั้งตั้ง	กระดาษสา กระดาษแก้ว
	พุธ	ดอกไม้สวยสวย	กระดาษห่อของขวัญ กระดาษ
	พฤหัสบดี	แจกันขวดอันน้อย	นิตยสาร กระดาษหนังสือพิมพ์
7	อังคาร	สัตว์ใต้ทะเลเด่นระบำ	กระดาษสีโปสเตอร์ กระดาษ
	พุธ	ลูกแซกเต้นระบำ	แก้ว กระดาษห่อของขวัญ
	พฤหัสบดี	หนอนน้อยค่อยๆคลาน	กระดาษนิตยสาร
8	อังคาร	บ้านของฉัน 1	ถุงกระดาษสีน้ำตาล กระดาษสี
	พุธ	บ้านของฉัน 2	โปสเตอร์ กระดาษสา กระดาษ
	พฤหัสบดี	บ้านของฉัน 3	นิตยสาร กระดาษตะกั่ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความคิดสร้างสรรค์

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP ของ Jellen and Urban ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ Jellen and Urban ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

1.1 ศึกษาทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการและทฤษฎีการเรียนรู้

1.2 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

1.3 ศึกษารูปแบบการหาความเชื่อมั่นของการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ คือ อาจารย์อนินทิตา โปชะภุชณะ โดยผู้วิจัยขอคำแนะนำ ผักผ่อนและเรียนรู้ในการตรวจให้คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ

1.4 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986)

2. ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen;& Urban. 1986)

3. ศึกษาลักษณะของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban) ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอในการทดสอบเป็นรายบุคคล ซึ่งกำหนดรูปแบบดังนี้ คือ

3.1 ถ้าสิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งเร้าที่เตรียมไว้ในรูปของชิ้นส่วนเล็กๆ มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปมุมฉาก รูปครึ่งวงกลม รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิด รูปจุด รูปรอยเส้นประ รูปโค้งด้วยตัว S ซึ่งประกอบอยู่ด้านในและด้านกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ และถ้าการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้อย่างอิสระตามจินตนาการ โดยการวาดภาพขึ้นมาในของเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้และมีเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพทั้งหมด

3.2 การใช้แบบทดสอบ

3.2.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban) และดินสอที่ไม่มียางลบ เพื่อไม่ให้ผู้ตอบเปลี่ยนแปลงที่วาดแล้ว

3.2.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งต่างๆและชัดเจน

3.2.3 เมื่อผู้ทดสอบเข้าใจแล้วให้ลงมือวาดภาพ และถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทำแบบทดสอบ ผู้ทดสอบอาจจะตอบคำถามได้ เช่น “หนูวาดรูปอะไร” ให้ครูตอบได้ว่า “เด็ก ๆ ยากวาดรูปอะไรก็ได้ตามที่อยากวาด รูปที่วาดเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ ไม่มีสิ่งผิด”

3.2.4 ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้นผู้ทดสอบจะเก็บข้อสอบทั้งหมด เขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้งไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ

3.2.5 ผู้ทดสอบจดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่สำเร็จก่อน 12 นาทีไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ และปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ 3.2.4

3.3 ศึกษาการให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลน และเออร์บัน (Jellen& Urban) โดยมีหลักเกณฑ์คือ

3.3.1 การต่อเติม (Cn)

3.3.2 ความสมบูรณ์ (Cm)

3.3.3 ภาพสร้างขึ้นใหม่ (Ne)

3.3.4 การต่อเนื่องด้วยลายเส้น (Cl)

3.3.5 การต่อเนื่องที่ทำให้เกิดเรื่องราว (Cth)

3.3.6 การข้ามเส้นกันเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ (Bfd)

3.3.7 การข้ามเส้นกันเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้ส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ (Bfi)

3.3.8 การแสดงความลึก ไกล - ใกล้ หรือมิติของภาพ (Pe)

3.3.9 อารมณ์ขัน (Hu)

3.3.10 การคิดแปลกใหม่ ไม่ติดตามแบบแผน (Uc)

a. การวางภาพ

b. ภาพที่เป็นนามธรรมหรือไม่เป็นของจริง

c. ภาพที่เป็นสัญลักษณ์หรือการใช้คำพูด

d. ภาพที่ต่อเติมไม่ใช่ภาพที่วาดกันแพร่หลายทั่วไป

3.3.11 ความเร็ว (Sp)

4. ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลน และเออร์บัน (Jellen;& Urban)

4.1 เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

ด้านหลังของแบบทดสอบมีข้อเล็กๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องมีรหัสสำหรับคะแนน วิธีการให้คะแนนเพียงแต่พับส่วนล่างของแบบทดสอบขึ้นมา ก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ คือ 72 คะแนน โดยมีรายละเอียดของคะแนนดังนี้ เกณฑ์ข้อที่ 1 - 11 ยกเว้นข้อ 10 คะแนนข้อละ 6 คะแนน ข้อ 10 แบ่งเป็น 4 ข้อย่อย ข้อย่อยละ 3 คะแนน รวม 12 คะแนน

4.2 หาความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยผู้วิจัยศึกษาวิธีการตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์กับผู้เชี่ยวชาญคือ อาจารย์ อนินทิตา โปษะกฤษณะ และรองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม หลังจากนั้นได้ทดสอบแบบวัดความคิดสร้างสรรค์กับเด็กนักเรียน 15 คน (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) เพื่อหาความชำนาญในการใช้แบบทดสอบ นำผลการทดสอบความคิดสร้างสรรค์มาหาความเชื่อมั่นใน

การตรวจแบบทดสอบระหว่างผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าค่าความเชื่อมั่นในการตรวจระหว่างผู้วิจัยกับอาจารย์อนินทิตา ไปชะกฤษณะ มีค่าความเชื่อมั่น 0.971 ส่วนผู้วิจัยกับรองศาสตราจารย์ ลลิตพรรณ ทองงาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.961 และระหว่างอาจารย์อนินทิตา ไปชะกฤษณะกับรองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงามมีค่าความเชื่อมั่น 0.957

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One – Group Pretest – Posttest Design) นำมาปรับให้เหมาะสมกับงานวิจัย ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	T ₁	X	T ₂
เมื่อ	T ₁	แทน	การทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลอง
	T ₂	แทน	การทดสอบความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลอง
	X	แทน	การทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

วิธีการดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ

3 วัน คือ อังคาร พุธ และพฤหัสบดี ช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ในเวลาเช้า 10.00 – 10.30 น.วันละ 30 นาที รวม 24 วัน โดยมีลำดับ ขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ดำเนินการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง โดยการนำ

แบบทดสอบ

ความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ (TCT – DP : Test For Creative Thinking –Drawing Production) ของ เยลเลน และ เออร์บัน (Jellen and Urban) มาทดสอบก่อนการทดลอง(Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการทดลองด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ ใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที ช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์

4.ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ (TCT – DP : Test For CreativeThinking – Drawing Production) ของ เยลเลน และ เออร์บัน (Jellen and Urban) ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

5. นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบ ข้อ2 และ ข้อ4 มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองใช้ t-test แบบ Dependent Sample

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน (ลัวิน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 59-73) คะแนนเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณจากสูตร
(ลัว่น สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 79)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน	จำนวนเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนนักเรียนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของผู้ตรวจให้คะแนน

สถิติที่ใช้หาความเชื่อมั่นของผู้ตรวจความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน(Pearson Productmoment correlation (ลัว่น สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 173)

$$r = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{(N \sum X^2 - (\sum X)^2)(N \sum Y^2 - (\sum Y)^2)}}$$

เมื่อ	N	แทน	เป็นจำนวนคนหรือสิ่งที่ศึกษา
	$\sum X$	แทน	เป็นผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X
	$\sum Y$	แทน	เป็นผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ Y
	$\sum X^2$	แทน	เป็นผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X แต่ละตัวยกกำลัง 2
	$\sum Y^2$	แทน	เป็นผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ Y แต่ละตัวยกกำลัง 2
	$\sum XY$	แทน	เป็นผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X และ Y คูณกันแต่ละคู่

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test สำหรับ Dependent Sample (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

โดย $df = N - 1$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

4. การแปลผลระดับคะแนนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์จากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban) ในการแปลผลคะแนนดิบใช้เกณฑ์ดังนี้

ความคิดสร้างสรรค์ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 48 ขึ้นไป
ความคิดสร้างสรรค์ระดับปานกลาง	มีคะแนนตั้งแต่ 24 - 47
ความคิดสร้างสรรค์ระดับต่ำ	มีคะแนนต่ำกว่า 24

(อนินทิตา โปษะกฤษณะ. 2535)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ เพื่อให้เข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	กลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
$\bar{X}$ diff	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนน
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S diff	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของคะแนน
**	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาในการแจกแจงแบบ T (t - distribution)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของค่าสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ
2. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ ในระยะเวลา 8 สัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีระดับความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตาราง 3 และตาราง 4

ตาราง 3 ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ความคิดสร้างสรรค์					
ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
$\bar{X}$	S	ระดับความคิดสร้างสรรค์	$\bar{X}$	S	ระดับความคิดสร้างสรรค์
12.33	1.72	ต่ำ	22.71	7.71	ต่ำ

จากผลการวิเคราะห์ตาราง 3 ปรากฏว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ แม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงของความคิดสร้างสรรค์หลังการจัดกิจกรรม เด็กปฐมวัยยังมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ

ตาราง 4 ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามระดับความคิดสร้างสรรค์

ระดับ ความคิด สร้างสรรค์	จำนวนเด็กปฐมวัย			
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูง	0	0	0	0
ปานกลาง	0	0	6	40
ต่ำ	15	100	9	60

จากผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง ร้อยละ 100 มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ หลังการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัย ร้อยละ 40 มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 60 อยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณา ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษพบว่ามีจำนวนเด็กปฐมวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงระดับความคิดสร้างสรรค์จากระดับต่ำเป็นระดับปานกลาง ร้อยละ 40 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ความคิดสร้างสรรค์	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$ diff	S diff	t	p
ก่อนการทดลอง	12.33	1.72				
			10.38	7.87	5.10**	.000
หลังการทดลอง	22.71	7.71				

จากผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 แสดงว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจากจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในการพิจารณาเลือกสื่อกิจกรรมที่ช่วงส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการวิจัยและผลของการวิจัย โดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

สมมติฐานงานวิจัย

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หลังการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ สูงกว่าก่อนทำการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 3 ห้อง 90 คน โรงเรียนอนุบาลโชคชัยเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลโชคชัย เขต ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบหลายขั้นตอน โดยจับสลากเลือกนักเรียนมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 3 ห้องเรียน จากนั้นทำการทดสอบความคิด

สร้างสรรค์ ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์และคัดเลือกเด็กที่มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ 15 คนอันดับสุดท้ายมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ จำนวน 24 แผน
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986.

The Test for Creative Thinking - Drawing Production)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ อังคาร พุธ และพฤหัสบดี ช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ในเวลาเช้า 10.00 – 10.30 น.วันละ 30 นาที รวม 24 วัน โดยมีลำดับ ขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ดำเนินการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง โดยการนำแบบทดสอบ

แบบทดสอบ

ความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ (TCT – DP : Test For Creative Thinking – Drawing Production. 1986) ของ เยลเลน และ เออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986) มาทดสอบก่อนการทดลอง(Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการทดลองด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ ใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที ช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์

4. ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ (TCT – DP : Test For Creative Thinking – Drawing Production) ของ เยลเลน และ เออร์บัน (Jellen and Urban) ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

5. นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบ ข้อ2 และ ข้อ4 มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบระดับความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ โดยใช้สถิติ t-test สำหรับ Dependent Samples

3. เปรียบเทียบระดับความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษโดยใช้ร้อยละ

4. หาความเชื่อมั่นของผู้ตรวจความคิดสร้างสรรค์และหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษอยู่ในระดับต่ำ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นแต่ยังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อจำแนกเด็กปฐมวัยตามระดับความคิดสร้างสรรค์พบว่าก่อนการทดลองเด็กปฐมวัยทั้งหมดมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ หลังการทดลองความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยร้อยละ 40 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 60 อยู่ในระดับต่ำ
2. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ ผลการวิจัยพบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น อภิปรายได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ เป็นการจัดกิจกรรมที่ได้ให้เด็กลงมือกระทำ เป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการปฏิบัติกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยของการสำรวจค้นคว้า มีความอยากรู้อยากเห็น และ สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว การได้ลงมือกระทำ การจับต้องสัมผัสทำให้เด็กเข้าใจและรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดิวอี้ (Dewey) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการกระทำ ซึ่งการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ วางแผน สืบค้นข้อมูลโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าด้วยตนเองจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีและนอกจากนี้ประสบการณ์ที่เด็กได้รับควรเป็นประสบการณ์จากสถานการณ์จริง เพื่อความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นจะได้เป็นความรู้ที่จดจำได้นาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2523: 108) ซึ่งตรงตามทฤษฎีของ เพียเจต์ และบรูเนอร์ ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และการลงมือปฏิบัติจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และจดจำสิ่งต่าง ๆ ไว้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณา กรัสมพรหม (2546: 62 – 63) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมเด็กให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดีหากได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า จะก่อให้เกิดความสามารถของสมองในการคิดตัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์และคิดสร้างสรรค์

ผลงาน ที่มีความแปลกใหม่ เพื่อให้ผลงานมีความละเอียดละออ อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตนเองจากการบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยการวาดภาพอย่างอิสระ และสามารถถ่ายทอดความคิด จินตนาการของตนเองอย่างเต็มที่ กมลพรรณ ชิวพันธุ์ศรี (2546: 35 - 36) กล่าวว่าในการทำกิจกรรมทำให้สมองได้ทำงานต่างๆที่ทำหยาบลงส่งผลต่อการเจริญเติบโตของสมองซีกขวาที่เกี่ยวกับจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และรวมทั้งความคิดที่แปลกๆใหม่ๆ ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษจึงเป็นกิจกรรมที่เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยผ่านการลงมือกระทำด้วยตนเอง กนิษฐา ชูพันธ์ (2541: 52-54) ได้ศึกษาวิจัยผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนภาษาธรรมชาติ โดยใช้แกนนำในหน่วยการสอนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ของนักเรียนอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนอนุบาลหน้อย กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 27 คน ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติ โดยใช้แกนนำหน่วยการสอนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 25.25 หลังการทดลอง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.14 ละมุล ชัชวาล (2543: 70 - 73) ได้ศึกษาวิจัยผลของการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนบ้านโนนป่าซาง สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอผาขาว จังหวัดเลย จำนวน 30 คน พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิด กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิดที่สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามอิสระ

2. กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ เป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เด็กได้เรียนรู้ปฏิบัติจริงจากการสัมผัส สังเกต คิดจำแนกรูปร่าง รูปทรง ขนาด สี ผิวสัมผัส การเปลี่ยนแปลงก่อนนำกระดาษมาประดิษฐ์และหลังจากการประดิษฐ์ เช่น ในการนำกระดาษมาประดิษฐ์โดยการตกแต่งด้วยกระดาษที่มีรูปร่าง เนื้อผิว ต่างกันเมื่อนำมาตกแต่งเข้าด้วยกัน เด็กจะเกิดกระบวนการสังเกต ความเหมือนความแตกต่างแล้วลงมือประดิษฐ์ด้วยตนเองตามที่ได้ออกแบบไว้ เป็นการเรียนรู้ที่เด็กสามารถพบได้จริง เป็นรูปธรรม และเกิดการคิดมโนภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจท์ (piaget) กล่าวว่า กิจกรรมที่ครูจัดขึ้นนั้นจะต้องให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำ เพราะจะทำให้เด็กมีโอกาสที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญา โดยเฉพาะความสามารถด้านกระบวนการย้อนกลับ การเชื่อมโยง การรวมกัน และการแยกแยะ และที่สำคัญการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้นควรอยู่ที่ตัวของเด็กเป็นผู้คิดสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเอง จากกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์โดยใช้กระดาษนั้นเด็กได้ลงมือกระทำเองโดยเด็กเลือกชนิดของกระดาษ เลือกวัสดุอุปกรณ์แล้วแต่ความต้องการของตนเองอย่างอิสระ เด็กจะเกิดกระบวนการคิด การสังเกตว่า

ควรเลือกกระดาษที่มี รูปร่าง เนื้อผิว สี อะไรและใช้วัสดุแบบใดในการประดิษฐ์ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ เด็ก จะเกิดการรับรู้จากการมองเห็นภาพ เป็นต้น การลงมือประดิษฐ์ด้วยตนเองดังกล่าวส่งผลให้ความคิด สร้างสรรค์สูงขึ้นหลังจากที่ได้รับกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ ซึ่งสอดคล้องกับอารี รังสินันท์ (2532: 3; อ้างอิงจาก Guilford. 1950) ที่กล่าวว่าความคิดเป็นลักษณะของความคิดอเนกนัย คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม คิดได้กว้างไกลซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิด ประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมถึงการคิดค้นพบวิธีแก้ปัญหาได้สำเร็จ ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ ด้วยกระดาษ จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ซึ่ง สอดคล้องกับประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล ได้วิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่อเติมด้วยลายเส้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี ของโรงเรียนพระแม่มาลีสาทร กรุงเทพฯ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 15 คน ผล การศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่อเติมด้วยลายเส้นมีความคิด สร้างสรรค์ทั้งโดยรวมและแยกรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรม มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ สุวรรณ ก้อนทอง (2547 : 69-71) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก และ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็น เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5-6ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 120 คน การ ทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรี คลาสสิก กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อน การทดลอง และมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จงลักษณ์ ช่าง ปลื้ม (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพจากกิจกรรม การวาดภาพประกอบการฟังนิทานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้น อนุบาลปีที่ 2 ที่มีอายุ 5 - 6 ปี ของโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรีจำนวน 42 คน ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 1 ชั่วโมง ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน 18 แผน พบว่า นักเรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานมีพัฒนาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และ ครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการวาดภาพหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ เป็นกิจกรรมเสรีโดยขณะทำกิจกรรมเด็กได้รับความรู้ เป็นอิสระทั้งในการคิดและการแสดงออก มีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง สนุกสนานไม่เคร่งเครียด และจินตนาการได้เต็มที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่างๆ เพิ่มขึ้น ทำให้เด็กคิดสร้างสรรค์ประดิษฐ์ ตามความคิดของตนเองในขณะที่ทำกิจกรรมครูมีส่วนกระตุ้นให้เด็กได้ใช้สติปัญญา ในการคิด สร้างสรรค์ผลงานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และมีความคิดที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบใคร ตลอดจนมี รายละเอียดในการคิดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สอดคล้องกับกิลฟอร์ด(Guilford : 60 - 64) ในเรื่องแบบ

โครงสร้างทางสติปัญญา ซึ่งมีลักษณะเป็น 3 มิติ คือ มิติด้านเนื้อหา มิติด้านวิธีการคิด และมิติผลของการคิด มิติทั้งสามนี้มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ถ้ามิติด้านหนึ่งเพิ่มขึ้น มิติอีก 2 ด้าน ก็ย่อมมีโอกาสเพิ่มขึ้นด้วย ผู้ที่มีมิติด้านเนื้อหาหมาก เมื่อถูกกระตุ้นให้คิดจะเกิดกระบวนการทำงานของสมองสามารถนำเนื้อหาจำกัด ความคิดสร้างสรรค์ก็เช่นเดียวกับผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ สามารถเปรียบเทียบกับมิติด้านเนื้อหาหมาก เมื่อถูกกระตุ้นให้คิดสมองก็จะนำเนื้อหาที่มีอยู่มาคิดด้วยวิธีการต่าง ๆ เมื่อมีความรู้และประสบการณ์ก็ย่อมสามารถคิดด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้หลายรูปแบบ เกิดเป็นวิธีการคิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเปรียบเทียบกับมิติด้านผลของการคิด ย่อมมากขึ้นด้วย บทบาทครูจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ดังที่ อารี รังสินนท์ (2537: 82 – 83) กล่าวว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สามารถกระทำได้ โดยครูผู้สอนจะต้องชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และครูอาจจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้ชี้แนะ ลดการอธิบายและการบรรยายลง เพื่อให้เด็กได้มีส่วนริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ซึ่งเป็นโอกาสให้เด็กใช้ความคิดริเริ่มและจินตนาการ ส่วนขั้นตอนสุดท้ายของการประเมินผลด้วยผลงานของเด็กเด็กจะทำการทบทวนการทำงานพร้อมทั้งสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิดจินตนาการ ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ด้วย อีกทั้งการที่ครูแสดงการชื่นชมด้วยการพยักหน้า ตั้งใจฟังเด็กเล่าเรื่องจากผลงาน ทำให้เด็กรู้สึกว่าการที่ตนทำมีความสำคัญ เป็นที่น่าสนใจสำหรับคนอื่น ๆ คือการกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเกิดการตอบสนองที่ดี เป็นวิธีการเสริมแรงวิธีหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กให้พัฒนาสูงขึ้น สอดคล้องกับ สกินเนอร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. 2547: 120) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ว่าการกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำใด ๆ ที่ไม่ได้รับการเสริมแรงมีแนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นลดลง และหายไปในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ มะลิฉัตร เอื้ออาพันธ์ (2543: 173) ที่กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะจะช่วยพัฒนาความพร้อมในตัวเอง ความคล่องในการใช้ความคิด สายตา และมือให้ประสานสัมพันธ์กัน ความพร้อมนี้จะเป็นพื้นฐานขั้นต้นให้เด็กสามารถพัฒนาได้อย่างสูงสุดตามศักยภาพของเขา ดังนั้นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา พร้อมทั้งให้โอกาสแก่เด็กในการทำงานตามความพอใจและเป็นอิสระ สนับสนุนให้เด็กแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ จึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดกิจกรรมให้เหมาะสมให้กับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมเด็กจะเป็นผู้เลือกวัสดุ อุปกรณ์ด้วยตนเอง จากการสังเกตพบว่า เด็กเลือกกระดาษ ตามความชอบและความสนใจ โดยการเลือกกระดาษเด็กจะตื่นเต้นและสนใจกระดาษที่เพิ่มเข้ามาใหม่ในแต่ละวัน บางคนใช้กระดาษได้ทั่วถึงและหลากหลาย แต่เด็กบางคนถึงแม้จะเปลี่ยนสีวัสดุในแต่ละวันแล้ว ก็ยังมีความต้องการจะใช้สีชุดเดิม เช่น น่องบอสชอบที่จะใช้กระดาษสร้างสรรค์ประดิษฐ์ชิ้นงาน มาก โดยในวันไหน ที่ไม่มีกระดาษชนิดนี้น่องบอสจะมาถามว่าทำไมไม่มีกระดาษสา ถึงแม้จะใช้กระดาษซ้ำแต่น่องบอสจะมีการสร้างสรรค์ภาพที่แตกต่างไปจาก

เดิม ซึ่งแตกต่างจากห้องซิทาที่ใช้สื่อได้หลากหลายชนิดซึ่งในกิจกรรมที่มีกระดาษให้เลือกใช้หลากหลายจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องพื้นฐานโครงสร้าง รูปร่าง ผิวก้นทักษะการใช้กล้ามเนื้อมือกับตาให้สัมพันธ์กันและเกิดความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อทั้งสองมากขึ้น ผิวก้นความคิดจินตนาการเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526 : 299 กรมวิชาการ, 2542: 23) ในระหว่างที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ เด็กมีความตั้งใจ สนุกสนาน มีการช่วยเหลือ แบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ร่วมกันในงานกลุ่ม รวมถึงมีความมั่นใจในการช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย จึงเป็นกิจกรรมที่สร้างความสุขความประทับใจให้กับเด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและผู้อื่น เด็กมีความต้องการปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นเมื่อสิ้นสุดการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับจำเนียร เก่งการเรือ (2549: บทคัดย่อ, 9) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดป่าเพ็ญบุญ และโรงเรียนวัดดอนโพธิ์ศรี อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2548 จำนวน 40คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก. ของทอร์แรนซ์ โดยกลุ่มทดลองใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม โดยใช้การวาดภาพจากการระดมความคิดและจินตนาการของสมาชิกในกลุ่มด้วยสีเทียน โดยเด็กจะวาดภาพร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ละ 5-6 คน มีการเปลี่ยนกลุ่มทุกสัปดาห์ และในการวาดภาพนี้เด็กจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อให้เกิดจินตนาการจากการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการพูดคุยและสื่อความหมายออกมาเป็นภาพวาด เด็กในกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการวาดภาพและภาพที่ออกมาเป็นผลงานของทุกคนในกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติที่ระบุไว้ในหลักสูตรปฐมวัย ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การฉีก การตัดปะ การปั้น การพับ และการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มมีประสิทธิภาพ 85.95/85.23 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 วลีญา ปรีชากุล (2550: บทคัดย่อ, 36-37) ศึกษาการใช้กิจกรรมศิลปะวาดภาพเพื่อเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ที่เรียนแบบรวมชั้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านปง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่กิจกรรมศิลปะวาดภาพจำนวน 18 กิจกรรมๆ ละ 20 นาที และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก. ของทอร์แรนซ์ ซึ่งกิจกรรมศิลปะวาดภาพทั้ง 18 กิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรมด้านความคิดริเริ่ม ได้แก่ การวาดภาพตามความพอใจ การวาดภาพจากประสบการณ์ การวาดภาพจากการฟังนิทาน การวาดภาพจากเสียงเพลง การวาดภาพจากบทบาทสมมติ การวาดภาพแบบพินสือที่หลังนิ้วมือ และก้านสำลีแต้มสี กิจกรรมด้านความคิดคล่องแคล่ว ได้แก่ ดวงอาทิตย์...ใจละเธอ ลากจุดเป็นรูป วงกลมอิสระ ลากเส้นเป็นรูปแบบ และเส้นคู่ขนาน และกิจกรรมด้าน

ความคิดละเอียดลออได้แก่ การวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด บ้านหนูน่าอยู่จัง บ้านน้อยน่าอยู่ ไปไม่จินตนาการ ต่อจุดเป็นภาพ และการวาดภาพให้สมบูรณ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้งโดยรวมและรายด้านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นันทิพร จิรจรชัย (2551: 52-54) ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 ปี โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง(ฝ่ายประถม) มหาวิทยาลัยรามคำแหง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ จำนวน 15 คน (ที่มีคะแนนต่ำ 15 คนอันดับสุดท้าย) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเอลเลนและเออร์บันเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที พบว่า เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้งภาพรวมและรายด้านหลังได้รับกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้ผ่านการใช้กระดาษและอุปกรณ์ที่หลากหลายเพราะกระดาษที่ใช้ในกิจกรรมสร้างสรรค์นั้นมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากกระดาษ สีต่างๆโดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 การจัดหาสีกระดาษที่เหมาะสมจึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ (สัญลักษณ์ สุวรรณศรี 2533: 23) โดยสีกระดาษวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สร้างสรรค์นั้น เป็นวัสดุหลากหลายประเภท ได้แก่สีโปสเตอร์ กระดาษสา กระดาษนิตยสาร กระดาษตะกั่ว กระดาษสีโปสเตอร์แข็งอ่อน/ กระดาษแก้ว กระดาษห่อของขวัญ กระดาษนิตยสาร กระดาษหนังสือพิมพ์ ในการปฏิบัติกิจกรรมเด็กมีโอกาสได้เลือกสีวัสดุ อุปกรณ์ตามความสนใจอย่างอิสระ เกิดกระบวนการคิด การวางแผนสร้างสรรค์ผลงานและได้รับประสบการณ์ต่างๆ เพิ่มมากขึ้นในการสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ เพราะในการทำงานของเด็กไม่จำเป็นต้องคล่องแคล่วเชี่ยวชาญในการทำผลงานแต่รูปแบบของการสร้างสรรค์ เด็กมีอิสระทางอารมณ์ มีอิสระที่จะสำรวจทดลอง มีอิสระที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับวัสดุซึ่งกันและกันทั้งการใช้วัสดุและเรื่องราวต่างๆในการทำงานศิลปะทุกชิ้น ที่เป็นผลงานของเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์การทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ทั้งสิ้น (ลลิตพรรณ ทองงาม 2539: 24)

อย่างไรก็ตามจึงสรุปได้ว่ากิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษเป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการปฏิบัติกับสี วัสดุ อุปกรณ์สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยของการสำรวจค้นคว้า มีความอยากรู้อยากเห็น และ สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว การได้ลงมือกระทำอย่างอิสระ และเป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เด็กได้เรียนรู้ปฏิบัติจริง สามารถจับต้องสัมผัสทำให้เด็กเข้าใจและรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

จากงานวิจัยครั้งนี้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. เด็กมีความสนใจในกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษเป็นอย่างดี เนื่องจากกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษหลากหลายที่เด็กไม่เคยใช้ในห้องเรียน ในการทำกิจกรรมแต่ละวัน เด็กจะมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม อีกทั้งมีกระดาษ และอุปกรณ์ที่จัดไว้ให้ได้อย่างหลากหลาย
2. การจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ นอกจากจะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการแล้ว เด็กยังได้พัฒนาด้านอื่นๆ ทั้งด้านร่างกาย ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและตา ด้านอารมณ์จิตใจ เด็กมีความสุข ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านสังคม เห็นได้จากการปฏิบัติร่วมกันในกิจกรรมเดี่ยวและกลุ่ม การรู้จักวางแผนหรือร่วมมือกัน ทำผลงานให้สำเร็จ การแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์
3. เด็กมีความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น การรู้จักกระดาษที่หลากหลาย รู้เรื่องราวการประดิษฐ์ที่สร้างขึ้น นอกจากนั้นยังเรียนรู้ความมีระเบียบในการจัดเก็บกระดาษและอุปกรณ์เมื่อใช้เสร็จแล้ว
4. กระดาษไปสเตอร์สีต่างๆช่วยกระตุ้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กขณะประดิษฐ์

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ ก่อนนำไปใช้ควรศึกษาแผนการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานก่อนลงมือปฏิบัติ รายละเอียดการเตรียมอุปกรณ์ การเลือกกระดาษให้เหมาะสมกับวัย รวมถึงการวางแผนการใช้สื่อกระดาษ การจัดเก็บสื่อกระดาษให้ง่ายต่อการนำออกมาใช้ในแต่ละวัน โดยแบ่งกระดาษตามประเภท เป็นต้น
2. กระดาษที่ใช้บางชนิดจะต้องมีการย้อมสีควรระวังเพราะอาจเกิดอันตราย
3. สื่อบางประเภท จะมีต้องมีคม เช่น กรรไกร เมกซ์เย็บกระดาษ เป็นต้น
4. ผู้ปกครองสามารถนำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษไปใช้กับเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมนอกเหนือจากภายในห้องเรียน เพื่อเป็นกิจกรรมต่อเนื่องโดยเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาการด้านต่างๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ
5. เมื่อเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ควรมีการสนทนาร่วมกันสรุปถึงการทำกิจกรรมในแต่ละวัน สนทนาถึงผลงานของตนเอง เพื่อให้เด็กมีโอกาสเล่าเรื่องราวการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง พร้อมทั้งรู้คุณค่าของผลงานของตนเองและผู้อื่นในการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละวัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษารายละเอียดของการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษที่มีผลต่อความสามารถด้านอื่นๆของเด็กปฐมวัย เช่น ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา ด้านการแก้ปัญหา เป็นต้น

2. ควรศึกษารายละเอียดของการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ โดยจำแนกเป็นแต่ละด้าน คือด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ ให้ชัดเจน และควรใช้เวลาในการศึกษาที่ยาวนานเพื่อดูการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

- กนิษฐา ชูพันธ์. (2541). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนภาษาธรรมชาติโดยใช้
แกนนำใน หน่วยการเรียนรู้การสอนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.
ปริญญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กมลพรรณ ชิวพันธุ์ศรี. (2546). *สมองกับการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546
(สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). *กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอ็ดดิสัน
เพรสโปรดักส์.
- เกศนี นิสัยเจริญ. (2527). "การสอนศิลปะสำหรับเด็กเล็ก" ใน เอกสารการฝึกอบรม ผดด. รุ่นที่ 2.
ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ขวัญชัย สุลัยศรี. (2547, ตุลาคม). "ผู้บริหารกับการศึกษาปฐมวัย" ใน การศึกษาปฐมวัย. 8(4): 6 – 7
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.สำนักงาน. (2541). *คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลางการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี). กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จงลักษณ์ ช่างปลี้ม. (2541). *ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถวาดภาพจากกิจกรรมวาด
ภาพประกอบนิทาน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2*. ปริญญาณีพนธ์. กศ.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จงใจ ขจรศิลป์. (2535). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมการเล่นตามที่มีต่อความคิด
สร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปริญญาณีพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- จूरรัตน์ บุญรินทร์. (2547). *การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อย
โอกาสอายุระหว่าง 9 - 12 ปี กรณีศึกษา : นักเรียนที่สังกัดโรงเรียนเฉลิมฉินาย-วิทยการ
จ. สมุทรปราการ*. ปริญญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จงใจ ขจรศิลป์. (2535). *ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์*.
ปริญญาณีพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ชไมมณ ศรีสุรภักษ์. (2540). การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผนปฏิบัติทบทวนและแบบปกติ. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ชัชวาลย์ ช่อไสว. (ม.ป.ป.). ศิลปะสำหรับครูประถม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล. (2531). แบบทางพัฒนาการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย. เอกสารการสัมมนาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย ณ. วิทยาลัยครูสวนดุสิต 16-17 พฤษภาคม 2531. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศวิทยาลัยครูสวนดุสิต
- . (2533). พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์.
- . (2537). แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย: เอกสารสัมมนาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย ณ วิทยาลัยครูสวนดุสิต สาธิตอนุบาลละอออุทิศ. วิทยาลัยครูสวนดุสิต. กรุงเทพฯ.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. (2529). การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ: ภาควิชา จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เต็มสิริ เนาวรังสี. (2544). ครูปฐมวัยกับศิลปะเด็ก. ภาควิชาอนุบาลศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ.
- ทิวดี นกบิน. (2542). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. ปรินญาณีพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย ศึกษาศาสตร์ และวารสาร. (2535). หนูน้อยน่ารัก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นันทชัย จิรจรรย์. (2551). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม . ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2521). การวัดประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐาน การศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2545). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาตามแนวพระราชดำริ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประดินันท์ อุปรมย์. (2523). การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน. ในเอกสารการสอนชุดระบบการเรียนการสอน. (หน้า 32, 123-137). กรุงเทพฯ: สารมวลชน.

- ประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล. (2547). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่อเติมด้วยลายเส้น*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยชาติ แสงอรุณ. (2526). *ศิลปะสำหรับเด็ก: ของเล่นเพื่อเสริมคุณค่าในชีวิต*. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการพัฒนาการเล่นของเด็ก.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์
- พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ. (2529). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนการสร้างภาพโดยการใช่และไม่ใช้รูปเลขาชนิดเป็นสื่อ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2523). *เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อย่างไร*. นนทบุรี: สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะศิลปกรรม
- มะลิฉัตร เอื้ออานนท์. (2545). *การเรียนการสอนและประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพและศิลปะวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2524). *เอกสารประกอบการสอนชุดการพัฒนาพฤติกรรมเด็กเล่ม 2*. กรุงเทพฯ: กราฟิการ์ต.
- มานพ ถนอมศรี. (2538, กันยายน). "ความคิดสร้างสรรค์คือความคิดที่ได้รับการปรุงแต่ง." *วารสารแม่และเด็ก*. 18 (283): 166-169.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2522). *กิจกรรมก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์. (2536). ความสามารถทางสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนชั้นเด็กเล็กโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. รายงานผลการวิจัย กรุงเทพฯ: วิทยวลอาร์ต. (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ละมุล ชัชวาลย์. (2543). *ผลของการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดา ลีตระกูล. (2531). *ความสามารถทางการวาดภาพของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์ต่างกัน*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วรรณ กรัสมพรหม. (2546). *การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรางคณา กันประชา. (2548). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรม ศิลปะด้วยนิ้วมือ*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบการเรียนเรื่องกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). *เอกสารประกอบการเรียนเรื่องกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2520). *สอนลูกเขียนรูป*. กรุงเทพฯ: ประชา.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). “การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ” ในเอกสารการสอน วิชาการสร้างเสริมทักษะนิสัยเด็กปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- . (2546). *สุนทรียศาสตร์เพื่อชีวิต*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- . (2547). *ศิลปะหลังสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- วิวัฒน์ เรียงดี. (2547). *ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของการวาดภาพระบายสีหลังจากการเล่นของเล่นบล็อกต่อสีของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สดใส ชะนะกุล. (2538). *ผลของการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออง ชูติกร. (2525). “การเล่นเกมส์สำหรับเด็กปฐมวัย” เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยศึกษา เล่ม 1 หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิริพรรณ ดันดิรัตน์ไพศาล. (2545). *ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- สุวรรณ ก้อนทอง. (2541). *ผลการจัดกิจกรรมประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุทธิพรรณ วีระพงศ์. (2534). *การศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพล ชันธศุก. (2543). *การพิมพ์ภาพหนังสืออ่านประกอบอ้างอิงชุดศิลปะสำหรับเด็กประถม*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2531). *แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่2*. กรุงเทพฯ: กองวิชาการ กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- อนงค์ ตันติวิชัย. (2539). *ศิลปะและศิลปะประดิษฐ์สำหรับเด็กปฐมวัย*. พิษณุโลก: ภาควิชาการอนุบาลศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อารี พันธุ์มณี. (2526). *เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียนเล่ม 2 : คุณสมบัติของครูสอนเด็กปัญญาเลิศ*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- (2532). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- (2540). *ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ตันอ้อ แกรมมี.
- (2547). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไย้ไหม.
- อารี รังสินันท์. (2532). *ความคิดสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: ไย้ไหม.
- อารี เกษมรัตน์. (2533). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขันและแบบรักทะนุถนอม*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Boynton, Sandra. (1993). *Oh My Oh My Oh Dinosaurs!*. New York: Workman.
- Cho, Boonyoung; & Kim, Jeongjun. (1999). The Improvement of Children's Creativity through Korean Picture Books. *Childhood Education*. 75. Retrieved October 19, 2008, from <http://www.questia.com>
- Hough, Ruth A.; & et al. (1987, November). Tell Me a Story: Making Opportunities
- Jalongo, Mary Renck; et al. (2002, Spring). Using Wordless Picture Books to Support Emergent Literacy. *Early Childhood Education Journal*. 29(3): 167-177.
- Liu, Ka Yin. (2004). Hong Kong teachers' perception of creative children: comparison between kindergarten and primary school teachers. *Applied Social Studies-Undergraduate Final Year Projects-Psychology*. abstract. Retrieved October 19, 2008, from <http://hdl.handle.net/2031/3562>
- Lloyd, Kathleen; & Young, Paul. (1990). *Times 1000 Words to Talk About*. Singapore: Times.

ภาคผนวก

ภาควิชา ก
แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban)

คู่มือการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban)

การใช้แบบทดสอบ

1. ผู้ถูกทดสอบจะได้รับ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) และดินสอดำซึ่งไม่มียางลบ เพื่อมิให้ผู้ตอบเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว

2. ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งสั้นๆ และชัดเจนดังนี้

“ภาพที่วางอยู่ข้างหน้าท่าน / เด็กๆ ขณะนี้ เป็นภาพที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้วาดเริ่มลงมือวาด แต่ถูกขัดจังหวะเสียก่อน ขอให้ท่าน / เด็ก ๆ วาดภาพต่อให้สมบูรณ์ จะวาดเป็นภาพอะไรก็ได้ตามที่ท่าน / เด็กๆ ต้องการ ไม่มีการวาดภาพใดๆ ที่ถือว่าผิด ภาพทุกภาพที่วาดถือเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น เมื่อวาดภาพเสร็จแล้วขอให้เอามาส่งให้ฉันครุ”

ผู้ทดสอบอาจย้ำอีกครั้งหนึ่งก็ได้ว่า

“จะวาดภาพอะไรก็ได้ตามต้องการ”

3. ในช่วงเวลาของการทดสอบ หากมีคำตอบ ก็อาจตอบได้ในลักษณะนี้คือ

“เด็ก ๆ อยากจะวาดภาพอะไรก็ได้ตามที่อยากจะทำ วาดรูปที่วาดเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้นทำอย่างไรก็ได้ ไม่มีสิ่งใดผิด”

หากผู้ใดถูกทดสอบยังคงมีคำถาม เช่น หากถามถึงชิ้นส่วนที่ปรากฏอยู่นอกกรอบ ก็ให้ตอบในทำนองเดิม ห้าม อธิบายเนื้อหา หรือวิธีการใดๆ เพื่อเติม

นอกจากนี้ ควรหลีกเลี่ยงการพาดพิงถึงเวลาที่ควรใช้ในการวาดภาพ

ควรพูดทำนองที่ว่า “เริ่มวาดไปได้เลย ไม่ต้องกังวลเรื่องเวลา” อาจเพิ่มเติมได้ว่า “เราคงไม่ใช้เวลาทั้งชั่วโมงในการวาดภาพหรอกนะ”

4. ผู้ทดสอบต้องจดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน นานี่ โดยจดอายุ เพศ ชื่อ และประเทศของผู้ถูกทดสอบลงในช่องว่างมุมขวาบนของกระดาษทดสอบ เช่น อายุ 8 ปี เพศ ชาย ชื่อ จอห์น ประเทศ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

5. ผู้ทดสอบบอกให้ผู้ถูกทดสอบตั้งชื่อเรื่อง หรือชื่อภาพด้วย แต่ควรพูดเบาๆ โดยไม่รบกวนผู้ถูกทดสอบคนอื่นที่ยังทำไม่เสร็จ แล้วเขียนชื่อเรื่องไว้ที่มุมขวาบน เพราะจะใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการแปลผลการวาดภาพ เช่น อายุ 8 ปี เพศ ชาย ชื่อ จอห์น ประเทศ สหรัฐอเมริกา ชื่อภาพพระอาทิตย์ขึ้น

6. หลังจากเวลาทดสอบผ่านไป 15 นาที ให้เก็บแบบทดสอบคืน ให้เขียน อายุ เพศ ชื่อ ประเทศ และชื่อภาพไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) ทำนองเดียวกับที่อธิบายไว้ในข้อ 5

เกณฑ์การประเมินเพื่อให้คะแนน

แบบทดสอบความคิดสร้างของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban)

นำภาพวาดแต่ละภาพมาประเมินตามเกณฑ์ 14 ข้อ ดังนี้

1) การต่อเติม (Cn)

ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม (ครึ่งวงกลม จุด มุมฉาก เส้นโค้ง เส้นประ และสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็ก ปลายเปิดนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่) จะได้คะแนนการต่อเติม ชิ้นส่วนละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดคือ 6 คะแนน

2) ความสมบูรณ์ (Cm)

หากมีการต่อเติมจากเดิมในข้อ 1 หรือให้สมบูรณ์มากขึ้น จะได้คะแนนชิ้นส่วนละ 1 คะแนน ถ้าต่อเติมภาพโดยใช้รูปที่กำหนด 2 รูป มารวมเป็นรูปเดียว เช่น โยงเป็นรูปบ้าน ต่อเป็นนิรูลแปลงไฟ ฯลฯ ให้ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดในข้อนี้คือ 6 คะแนน

3) ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne)

ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่นอกจากข้อ 1 และ 2 จะได้คะแนนเพิ่มอีกภาพละ 1 คะแนน แต่ภาพที่วาดซ้ำหลาย ๆ ภาพเหมือน ๆ กัน (เช่นภาพป่าที่มีจำนวนต้นไม้หลาย ๆ ต้น ๆ ซ้ำ ๆ กัน) จะให้ 2-3 คะแนน คะแนนสูงสุดของข้อนี้ คือ 6 คะแนน

4) การต่อเนื่องด้วยเส้น (CI)

แต่ละภาพหรือส่วนของภาพ (ทั้งภาพที่สร้างเสร็จขึ้นใหม่ในข้อ 3) หากมีเส้นลากโยงเข้าด้วยกัน ทั้งภายใน และภายนอกกรอบ จะให้คะแนนการโยงเส้นละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดในข้อนี้คือ 6 คะแนน

5) การต่อเนื่องที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (Cth)

ภาพใด หรือส่วนใดของภาพที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว หรือเป็นภาพรวมจะได้อีก 1 คะแนน ต่อ 1 ชิ้น การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นการเชื่อมโยงด้วยเส้น จากข้อ 1 หรือไม่ใช่เส้นก็ได้ เช่นเส้นประของแสงอาทิตย์, เงาต่าง ๆ, การแตะกันของภาพ ความสำคัญอยู่ที่การต่อเติมนั้น ทำให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ตามความหมายที่ผู้ถูกทดสอบ ตั้งชื่อไว้ คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

6) การข้ามเส้นกั้นเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ (Bfd)

การต่อเติม หรือโยงเส้นปิดรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิด ซึ่งอยู่นอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่จะได้คะแนน 6 คะแนนเต็ม

7) การข้ามเส้นกั้นเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้ส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ Bfi)

การต่อเติม โยงเส้นออกไปนอกกรอบ หรือการวาดภาพนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่จะได้คะแนน 6 คะแนนเต็ม

8) การแสดงความลึก ใกล้ – ไกล หรือมิติของภาพ (Pe)

ภาพที่วาดให้เห็นส่วนลึก มีระยะใกล้ ไกล หรือวาดภาพในลักษณะ 3 มิติ ให้คะแนนภาพละ 1 คะแนน หากภาพที่ปรากฏเป็นเรื่องราวทั้งภาพ แสดงความเป็นสามมิติมีความลึก หรือใกล้ – ไกล ให้คะแนนเต็ม คะแนนสูงสุดในข้อนี้คือ 6 คะแนน

9) อารมณ์ขัน (Hu)

ภาพที่แสดงให้เห็นหรือก่อให้เกิดอารมณ์ขันจะได้ขึ้นส่วน 1 คะแนน หรือดูภาพรวมถ้าให้อารมณ์ขันมากก็จะให้คะแนนมากขึ้นเป็นลำดับภาพที่แสดงอารมณ์ขันนี้ ประเมินจากผู้ทดสอบในหลายๆ ทาง เช่น

- ก. ผู้วาดสามารถล้อเลียนตัวเองจากภาพวาด
- ข. ผู้วาดผนวกชื่อที่แสดงอารมณ์ขันเข้าไป หรือวาดเพิ่มเข้าไป และ / หรือ
- ค. ผู้วาดผนวกลายเส้นและภาษาเข้าไปเหนือการวาดภาพการ์ตูนคะแนนสูงสุดของข้อนี้คือ

6 คะแนน

10) การคิดแปลกใหม่ ไม่คิดตามแบบแผน (Uca)

ภาพแสดงความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากความคิดปกติธรรมดาทั่วไปมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- a) การวาง หรือการใช้กระดาษแตกต่างไปจากเมื่อวางกระดาษทดสอบให้แบบปกติธรรมดา เช่น พับ หมุน หรือพลิกกระดาษไปข้างหลัง แล้วจึงวาดภาพให้ 3 คะแนน
- b) ภาพที่เป็นนามธรรม หรือไม่เป็นภาพของจริง เช่น การใช้ชื่อที่เป็นนามธรรม หรือสัตว์ประหลาด ให้ 3 คะแนน
- c) ภาพรวมของรูปทรง เครื่องหมายสัญลักษณ์ ตัวอักษรหรือตัวเลข และ / หรือ การใช้ชื่อหรือภาพที่เหมือนการ์ตูน ให้ 3 คะแนน
- d) ภาพที่ต่อเติมไม่ใช่ภาพที่วาดกันแพร่หลายทั่วไป ให้ 3 คะแนน แต่หากมีการต่อเติมภาพในลักษณะต่างๆ ต่อไปนี้

- 1) รูปครึ่งวงกลม ต่อเป็นพระอาทิตย์ หน้าคนหรือวงกลม
- 2) รูปมุมฉาก ต่อเป็นบ้าน กล่อง หรือสี่เหลี่ยม
- 3) รูปเส้นโค้ง ต่อเป็นหู ต้นไม้ หรือดอกไม้
- 4) รูปเส้นประ ต่อเป็นถนน ตรอก หรือทางเดิน
- 5) รูปจุด ทำเป็นตาของนก หรือสายฝน

รูปทำนองนี้ต้องหักออก 1 คะแนน จาก 3 คะแนนเต็มในข้อ 10 d นี้ แต่ไม่มีคะแนนติดลบ / คะแนนสูงสุดในข้อ 10 นี้คือ (a + b + c + d) เท่ากับ 12

11) ภาพที่เป็นนามธรรม (Ucb)

ภาพที่เป็นนามธรรม หรือไม่เป็นภาพของจริง เช่น การใช้ชื่อที่เป็นนามธรรมหรือสัตว์ประหลาด ให้ 3 คะแนน

12) ภาพรวมของรูปทรง (Ucc)

ภาพรวมของรูปทรง เครื่องหมายสัญลักษณ์ ตัวอักษรหรือตัวเลข และ / หรือ การใช้ชื่อหรือภาพที่เหมือนการ์ตูน ให้ 3 คะแนน

13) ภาพที่ต่อเติมไม่ใช่ภาพที่วาดกันแพร์หลายทั่วไป (Ucd)

ภาพที่ต่อเติมไม่ใช่ภาพที่วาดกันแพร์หลายทั่วไป ให้ 3 คะแนน แต่หากมีการต่อเติมภาพในลักษณะต่างๆ ต่อไปนี้

1. รูปครึ่งวงกลม ต่อเป็นพระอาทิตย์ หน้าคนหรือวงกลม
2. รูปมุมฉาก ต่อเป็นบ้าน กล่อง หรือสี่เหลี่ยม
3. รูปเส้นโค้ง ต่อเป็นงู ต้นไม้ หรือดอกไม้
4. รูปเส้นประ ต่อเป็นถนน ตรอก หรือทางเดิน
5. รูปจุด ทำเป็นตานก หรือสายฝน

รูปทำนองนี้ต้องหักออก 1 คะแนน จาก 3 คะแนนเต็มในข้อ 10 d นี้ แต่ไม่มีคะแนนติดลบ / คะแนนสูงสุดในข้อ 10 นี้คือ $(a + b + c + d)$ เท่ากับ 12

14) ความเร็ว (Sp)

ภาพที่ใช้เวลาวาดน้อยกว่า 12 นาที จะได้คะแนนเพิ่มดังนี้

ต่ำกว่า	2	ได้	6	คะแนน
ต่ำกว่า	4	ได้	5	คะแนน
ต่ำกว่า	6	ได้	4	คะแนน
ต่ำกว่า	8	ได้	3	คะแนน
ต่ำกว่า	10	ได้	2	คะแนน
ต่ำกว่า	12	ได้	1	คะแนน
มากกว่าหรือเท่ากับ	12	ได้	0	คะแนน

คะแนนรวมของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban)

ด้านหลังของข้อสอบมีช่องเล็กๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสสำหรับให้คะแนนวิธีการให้คะแนนเพียงแต่พับส่วนล่างของแบบทดสอบขึ้นมา ก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมสูงสุดของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) คือ 72 คะแนน (แปลและเรียบเรียงโดย : อนินทิตา โปษะกฤษณะ : 2535)

โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban)

1. อายุ (เช่น 5 ปี)
2. เพศ (เช่น หญิง หรือชาย)
3. เชื้อชาติและความเป็นมาของเผ่าพันธุ์ (เช่น มองโกลลอยด์, นิกรอยด์, คอเคเซียนหรืออื่น ๆ)
4. ประเภทของสถานศึกษา (เช่น ประถมศึกษา หรืออุดมศึกษา, เอกชน หรือรัฐบาล)
5. ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม (เช่น ระดับรายได้ต่ำ, ปานกลางหรือสูง)
6. ความเฉพาะเจาะจงของกลุ่มตัวอย่างที่เลือก (เช่น เด็กพิการ – ทางสมอง และ / หรือทางร่างกาย เด็กปกติ, เด็กพิเศษ – อัจฉริยะ และ / หรือมีความสามารถพิเศษ, และ / หรือเด็กไม่ปกติ – ทางสังคม และ / หรือการเบี่ยงเบนทางจิตวิทยา)
7. ข้อมูลที่บันทึกอย่างย่อของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (เช่น เลือกโดยการสุ่มตัวอย่าง, สังเกตเก็บข้อมูล ระหว่างการทำแบบทดสอบ หรืออื่นๆ)
8. การทำการทดสอบใหม่ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และ / หรือ เฉพาะราย โดยระบุเหตุผลนั้นๆ ด้วย

ข้อมูลของนักวิจัยผู้สร้างแบบทดสอบ

แฮนส์จีเย่ เยลเลน

(HANS G, JELLEN, Fh, D)

- อาจารย์ประจำภาควิชา บริหารการศึกษาและ
การศึกษาอุดมศึกษามหาวิทยาลัย เซาท์เซิร์นอิลลินอยส์
ณ คาร์บอนเดล ประเทศสหรัฐอเมริกา

เคลาส์ เค เออร์บัน

(KLAUS K. URBAN, Ph, D)

- อาจารย์มหาวิทยาลัยแฮนโนเวอร์ประเทศสหพันธ์
เยอรมนี

ภาคผนวก ข

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ
ตัวอย่างแผนกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

1. คำชี้แจง

กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทหนึ่งในหลายกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับความสามารถของเด็กซึ่งการจัดกิจกรรมครั้งนี้มีอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ซึ่งเป็นกระดาษที่หาซื้อได้ง่ายหรือเหลือใช้ โดยการจัดเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลายเด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามความสามารถและความสนใจของเด็กโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยผู้วิจัยได้จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์ให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมอย่างเสรีเหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก จำนวนทั้งสิ้น 24 กิจกรรม

ลักษณะของกิจกรรมจะใช้ กระดาษที่หาซื้อได้ง่าย เหลือใช้ และมีความหลากหลาย ซึ่งลักษณะของชิ้นงานจะเป็นการประดิษฐ์ผลงานที่มี 2 มิติและ 3 มิติการจัดกิจกรรมมีจำนวน 3 โตะ เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก โดยให้เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมโตะละ 5 คน และเพื่อให้เด็กเลือกทำตามความสามารถ และความสนใจของเด็ก

2. จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง และการกล้าแสดงออก

3. เนื้อหา

กิจกรรมการศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ 24 กิจกรรม

4. การดำเนินกิจกรรม

4.1 เตรียมเด็กให้พร้อมที่จะทำกิจกรรมด้วย เพลง คำคล้องจอง และจากนั้นครูแนะนำอุปกรณ์ที่จัดเตรียมในแต่ละวัน

4.2 ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติสิ่งที่เลือกใช้ซึ่งเป็นกระดาษและสื่อประสมอื่น ๆ ตามความต้องการของตนเองโดยครูสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

4.2.1 สร้างข้อตกลงก่อนทำกิจกรรมโดยให้สัญญาว่าก่อนหมดเวลาจะเกาะจังหวะเพื่อแสดงว่าหมดเวลาแล้วและเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วควรเก็บอุปกรณ์และล้างมือให้สะอาด

4.2.3 นำผลงานที่ประดิษฐ์เรียบร้อยแล้วโชว์ที่มุมผลงาน

4.3 เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ ครูคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

4.4 เด็กเล่าถึงชิ้นงานของตนเองจากการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

5. การประเมินผล

- 5.1 สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กทำกิจกรรม
- 5.2 สังเกตการจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
- 5.2 สังเกตความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ชื่อกิจกรรม โอบายสายรุ้ง

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและการกล้าแสดงออก
3. เพื่อส่งเสริมการทำงานอย่างตั้งใจ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ 1. ร้องเพลง “สวัสดีวันนี้พบกัน”

2. แนะนำชื่อกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ เช่น แกนทิชชู กระดาษสีโปสเตอร์ กระดาษแก้ว กระดาษห่อของขวัญ กระดาษนิตยสาร กาว กรรไกร เชือก

ขั้นดำเนินการ

1. สร้างข้อตกลงก่อนทำกิจกรรมโดยให้สัญญาว่าก่อนหมดเวลาจะเคาะจังหวะเพื่อแสดงว่าหมดเวลาแล้วและเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วควรเก็บอุปกรณ์และล้างมือให้สะอาด
2. เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ ครูคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ
3. นำผลงานที่ประดิษฐ์เรียบร้อยแล้วโชว์ที่มุมผลงาน

ขั้นสรุป

เด็กเล่าถึงชิ้นงานของตนเองจากการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กทำกิจกรรม
2. สังเกตการจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
3. สังเกตความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

1. แกนทิชชู
2. กระดาษสีโปสเตอร์ กระดาษแก้ว กระดาษห่อของขวัญ กระดาษนิตยสาร เป็นต้น
3. กาว กรรไกร เชือก

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ชื่อกิจกรรม ถุงกระดาษแปรร่าง

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและการกล้าแสดงออก
3. เพื่อส่งเสริมการทำงานอย่างตั้งใจ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ 1. ร้องเพลง “ยินดีที่ได้รู้จัก”

2. แนะนำชื่อกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์เช่น ถุงกระดาษสีน้ำตาล กระดาษสีโปสเตอร์ กระดาษสา กระดาษนิตยสาร กระดาษตะกั่ว กาว กรรไกร

ขั้นดำเนินการ

1. สร้างข้อตกลงก่อนทำกิจกรรมโดยให้สัญญาว่าก่อนหมดเวลาจะเคาะจังหวะเพื่อแสดงว่าหมดเวลาแล้วและเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วควรเก็บอุปกรณ์และล้างมือให้สะอาด
2. เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ ครูคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ
3. นำผลงานที่ประดิษฐ์เรียบร้อยแล้วโชว์ที่มุมผลงาน

ขั้นสรุป

เด็กเล่าถึงชิ้นงานของตนเองจากการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กทำกิจกรรม
2. สังเกตการจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
3. สังเกตความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

1. ถุงกระดาษสีน้ำตาล กระดาษสีโปสเตอร์ กระดาษสา กระดาษนิตยสาร กระดาษตะกั่ว
2. กาว กรรไกร

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ชื่อกิจกรรม ตุ๊กตาเต่งเต่ง

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและการกล้าแสดงออก
3. เพื่อส่งเสริมการทำงานอย่างตั้งใจ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ 1. ร้องเพลง “ฉันและเธอเจอกัน”

2. แนะนำวัสดุอุปกรณ์ เช่น กระดาษสีโปสเตอร์แข็ง/อ่อน กระดาษสา กระดาษแก้ว กระดาษห่อของขวัญ กระดาษนิตยสาร กระดาษหนังสือพิมพ์ กาว กรรไกร เชือก ตะเกียบ

ขั้นดำเนินการ

1. สร้างข้อตกลงก่อนทำกิจกรรมโดยให้สัญญาว่าก่อนหมดเวลาจะเคาะจังหวะเพื่อแสดงว่าหมดเวลาแล้วและเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วควรเก็บอุปกรณ์และล้างมือให้สะอาด
2. เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ ครูคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ
3. นำผลงานที่ประดิษฐ์เรียบร้อยแล้วโชว์ที่มุมผลงาน

ขั้นสรุป

เด็กเล่าถึงชิ้นงานของตนเองจากการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กทำกิจกรรม
2. สังเกตการจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
3. สังเกตความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

1. กรรไกร กาว ตะเกียบ เชือก
2. กระดาษสีโปสเตอร์แข็ง/อ่อน กระดาษสา กระดาษแก้ว กระดาษห่อของขวัญ กระดาษนิตยสาร กระดาษหนังสือพิมพ์

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ชื่อกิจกรรม มงกุฎเจ้าหญิงเจ้าชาย

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและการกล้าแสดงออก
3. เพื่อส่งเสริมการทำงานอย่างตั้งใจ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ 1. ร้องเพลง “สวัสดีวันนี้พบกัน”

2. แนะนำวัสดุอุปกรณ์ เช่น กระดาษแข็งเทา-ขาว กระดาษสีโปสเตอร์แข็ง/อ่อน กระดาษสา กระดาษแก้ว กระดาษห่อของขวัญ กระดาษตะกั่ว กระดาษบุรูป กระดาษย่น เป็นต้น กาว กรรไกร

ขั้นดำเนินการ

1. สร้างข้อตกลงก่อนทำกิจกรรมโดยให้สัญญาว่าก่อนหมดเวลาจะเคาะจังหวะเพื่อแสดงว่าหมดเวลาแล้วและเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วควรเก็บอุปกรณ์และล้างมือให้สะอาด
2. เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ ครูคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ
3. นำผลงานที่ประดิษฐ์เรียบร้อยแล้วโชว์ที่มุมผลงาน

ขั้นสรุป

เด็กเล่าถึงชิ้นงานของตนเองจากการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กทำกิจกรรม
2. สังเกตการจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
3. สังเกตความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

1. กรรไกร กาว
2. กระดาษสีโปสเตอร์แข็ง/อ่อน กระดาษสา กระดาษแก้ว กระดาษห่อของขวัญ กระดาษ นิตยสาร กระดาษหนังสือพิมพ์

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างภาพผลงานกิจกรรมศิลปประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ตัวอย่างภาพผลงานกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ตัวอย่างภาพผลงานกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ภาคผนวก

ตัวอย่างเด็กปฏิบัติกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ตัวกระดาษ

ตัวอย่างเด็กปฏิบัติกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ตัวอย่างเด็กปฏิบัติกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	พจนีย์ เชื้อบัณฑิต
วันเดือนปีเกิด	24 มีนาคม 2523
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	451/43 ถนนประชาอุทิศนาเกลือ แขวงในคลองบางปลากด เขตพระสมุทรเจดีย์ สมุทรปราการ 10290
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2547	ครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย จาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ.2554	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

